

Ympäristöohjelma 2012 - 2015

Auditoijat: Riitta Kukkohovi-Colpaert
Seppo Pietilä

Kansikuva: Tuomo Ylinäjä, heinäkuu 2011.
Näkymä: Parasniemestä Alatornion kirkolle.
Lampaat: Omistaja Esa Eskola

SISÄLTÖ

ALKUSANAT	5
1. KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI.....	6
2. EI VAIN YMPÄRISTÖ, VAAN JUMALAN LUOMAKUNTA	7
3. YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI.....	8
3.1 Ympäristötoimikunta	8
3.2 Sisäinen ympäristökatselmus	9
3.3 Ympäristöohjelma	9
3.4 Johdon sitoutuminen ja ympäristövastaavan nimittäminen	9
3.5 Henkilöstön koulutus	9
3.6 Ulkoinen ympäristökatselmus (auditointi).....	10
3.7 Tehtäväalueiden ympäristövastaavat	10
3.8 Sisäinen jatkokoulutus	10
3.9 Ulkoinen tiedotus	10
3.10 Muut toimenpiteet.....	10
3.11 Tavoitteet kaudelle 2012-2015.....	11
4. TOIMINTA JA TALOUS	11
4.1 Talous- ja toimintasuunnitelma	11
4.2 Rakentaminen ja maankäyttö	11
4.3 Hankinnat	12
4.4 Eettinen sijoittaminen.....	12
4.5 Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus verotuloista	12
4.6 Ekologinen rakentaminen ja investoinnit	12
4.7 Ympäristömerkityt tuotteet.....	12
4.8 Ympäristöindikaattorit	12
4.9 Tavoitteet kaudelle 2012-2015.....	13
5. YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA	13
5.1 Ympäristökasvatussuunnitelma	13
5.2 Luomakunnan sunnuntai ja muu jumalanpalveluselämä	14
5.3 Ympäristöasiat eri tehtäväalueilla	14
5.4 Ympäristöaiheiset erityisjumalanpalvelukset.....	15
5.5 Ympäristökasvatus läpäisyperiaatteella.....	15
5.6 Erilliset ympäristötaphtumat	15
5.7 Yhteistyö eri tahojen kanssa.....	15
5.8 Kannanotot ympäristökysymyksiin	15
5.9 Muut toimenpiteet.....	15
5.10 Tavoitteet kaudelle 2012-2015.....	16
6. JÄTEHUOLTO	16
6.1 Jätehuoltoselvitys	16
6.2 Jätehuoltosuunnitelma	17
6.3 Ongelmajätteen käsittely.....	17
6.4 Biojätteen käsittely.....	17
6.5 Hyötyjätteen keräys.....	17
6.6 Hautakynntilät.....	17
6.7 Hyötyjätteen vapaaehtoinen keräys.....	17
6.8 Kertakäyttötuotteiden vähentäminen	17
6.9 Muut jätteen määrän vähennystoimet.....	18
6.10 Kaatopaikkajätteen väheneminen	18
6.11 Muut toimenpiteet.....	18
6.12 Tavoitteet kaudelle 2012-2015.....	18
7. SIIVOUS.....	21

7.1 Ympäristöselvitys	21
7.2 Ympäristömerkityt tuotteet	21
7.3 Hankintojen ympäristökriteerit	21
7.4 Jätehuollon järjestäminen	21
7.5 Henkilökunnan koulutus	21
7.6 Haitallisista aineista luopuminen	22
7.7 Vaihtoehtoiset tuotteet	22
7.8 Muut toimenpiteet	22
7.9 Tavoitteet vuosille 2012-2015	22
8. KIINTEISTÖHOITO	23
8.1 Energian ja veden kulutuksen seuranta	23
8.1.1 Karungin kirkon sähkönkulutus	23
8.1.2 Alatornion kirkon sähkönkulutus	23
8.2 Energiakatselmus	24
8.3 Energiavastuuhenkilön nimeäminen	24
8.4 Henkilöstön koulutus	24
8.5 Säästötavoitteiden toteutuminen	24
8.6 Uusiutuvan energian käyttö	24
8.7 Ekosähkö ja -lämpö	24
8.8 Energiansäästöviikko	25
8.9 Muut toimenpiteet	25
8.10 Tavoitteet vuosille 2012-2015	25
9. KEITTIÖT JA RUOKALAT	26
9.1 Jätehuoltoselvitys	26
9.2 Energiakatselmus	26
9.3 Ympäristömerkityt tuotteet	26
9.4 Reilun kaupan tuotteet	26
9.5 Ravintosuosituksat	26
9.6 Lähituotteet	26
9.7 Luomutuotteet	27
9.8 Kasvisruoka	27
9.9 Reilun kaupan pisteet	27
9.10 Jätehuollon pisteet	27
9.11 Muut toimenpiteet	27
9.12 Tavoitteet vuosille 2012-2015	28
10. TOIMISTOTYÖ	28
10.1 Jätehuoltoselvitys	28
10.2 Energiansäästöohjeet	29
10.3 Ympäristömerkityt tuotteet	30
10.4 Hankinnat	30
10.5 Paperin kulutuksen vähentäminen	30
10.6 Kertakäyttötavotteiden vähentäminen	30
10.7 Muut toimenpiteet	30
10.8 Tavoitteet vuosille 2012-2015	30
11. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET	31
11.1 Ympäristöselvitys	31
11.2 Hoito-ohjeet ja koulutus	31
11.3 Jätehuollon järjestäminen	32
11.4 Hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen inventointi	32
11.5 Luonnonvaraisen hoidon alueet	32
11.6 Luonnonmuistolehdot	32
11.7 Perennat ja muut istutukset	32
11.8 Haitallisten kemikaalien vähentäminen	33

11.9	Vaihtoehdot muovisille hautakenttilöille	33
11.10	Hyötyjätepisteet	33
11.11.	Kasteluveden vähentäminen	33
11.12	Vähäpäästöiset työkonet ja polttoaineet	33
11.13	Muut toimenpiteet	34
11.14	Tavoitteet vuosille 2012-2015	34
12.	LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET	35
12.1	Ympäristöselvitys	35
12.2	Ympäristöohjelma	35
12.3	Jätehuollon järjestäminen	35
12.4	Jätevesien käsittely	35
12.5	Luontoarvojen suojele	35
12.6	Biojätteiden kompostointi	35
12.7	Pesäpöntöt ja luontopolut	36
12.8	Vapaaehtoiset suojelukohteet	36
12.9	Kuljetukset	36
12.10	Muut toimenpiteet	36
12.11	Tavoitteet vuosille 2012-2015	36
13.	METSÄNHOITO	37
13.1	Metsälain ympäristönormien noudattaminen	37
13.2	Luonnonsuojelulain noudattaminen	37
13.3	Metsien sertifiointi	38
13.4	Isojen petolintujen ja liito-oravien säästäminen	38
13.5	Osallistuva metsäsuunnittelu	38
13.6	Vastuuhenkilöiden koulutus	38
13.7	Luonnonmuistomerkin tai luonnonsuojelualueen perustaminen	38
13.8	Perintömetsä	38
13.9	Metsien ennallistaminen	38
13.10	Kesähakkuiden lopettaminen	38
13.11	Muut toimenpiteet	388
13.12	Tavoitteet vuosille 2012-2015	39
14.	LIIKENNE	40
14.1	Liikenneselvitys	40
14.2	Ajoneuvojen energiankulutus ja huolto	40
14.3	Ympäristöominaisuudet hankinnoissa	40
14.4	Polttoaineen valinta	40
14.5	Taloudellisen ajotavan koulutus	40
14.6	Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset	40
14.7	Kevyt- ja joukkoliikenteen lisääminen	40
14.8	Toimintojen logistiikan kehittäminen	40
14.9.	Muut toimenpiteet	40
14.10	Tavoitteet vuosille 2012-2015	401
LIITTEET		412
Liite 1	Jätehuoltosuunnitelma – Tornion seurakunta	42
Liite 2:	Antinsaaren leirikeskus luontopolku	48
Liite 3:	Taloudellisen ja turvallisen ajotavan vinkit	49

ALKUSANAT

LUONTO – JUMALAN NÄKYVÄÄ PUHETTA

Kristillisen uskomme raamatullinen perusta on lausuttu apostolisessa uskontunnustuksessa. Kolmiyhteinen Jumala ilmaisee itsensä kaiken olevaisen Luojana, Jeesuksessa Kristuksessa ja Pyhässä Hengessä. Luomisen huipentumana ”Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät”. Ihminen sai siunauksen ja tehtävän Jumalta: hänen tuli lisääntyä, ottaa valtaan, vallita ja hallita luomakuntaa ja luotuja Jumalan hyvän perinnön vaalijana.

Luomisen teot ovat Jumalan näkyvää puhetta ihmiselle. Luonnon harmonia, ääni- ja värimaailma, aineen ja solun sisäinen rakenne, universumin käsittämätön äärettömyys, taivaankappaleiden monilukuisuus, aurinko maapallon elämänlähteenä, päivän, yön ja vuodenaikojen vaihtelu. ”Minä uskon Jumalaan, Isään, kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan.”

Kristillisen uskon ja luonnontieteiden näkökulma olemassaolon ymmärrykseen on lähtökohdaltaan erilainen. Usko ymmärtää Jumalan tekoja tyhjistä luomisen ja luomisjärjestyksen todellisuudesta käsin, joka tieteellisestä näkökulmasta katsottuna vahvistaa Raamatun esityksen. Tiede joutuu tyytymään jo luodun todellisuuden tarkasteluun ja sattumaan merkittävänä selityserustana kaikelle olevaiselle.

Luomisen teologia on perusta kristillisen seurakunnan tehtävälle huolehtia luodusta ja luodusta. Jumalan hyvän tahdon tulee näkyä elämämme jalanjäljissä yksityisesti ja yhteisön toiminnassa. Kristityn kutsumus on elää vuorovaikutuksessa elämänympäristönsä kanssa. Luonnon ja luotujen tuhoaminen tai elinmahdollisuuksien riistäminen on majesteettirikos, niin kuin väärä luonnon tai eläimen palvomisenkin on synty. Luojan ja luodun suhde ei voi olla tasavertainen. Luoduksi tuleminen, elämän lahja, merkitsee sen auktoriteetin nöyrää kiittämistä ja häneen turvautumista, joka on ”luonut minut ja kaikki olennot”.

Raamatun mukaan Jumala loi Pojassaan Jeesuksessa Kristuksessa kaiken. Hän oli Sana, joka täytti tyhjyyden, valo, joka valaisi pimeyden, elämä, joka sai kuolleen viheriöimään, henki, joka toi merkityksen syvyydelle. Hänessä ja hänen kauttaan ihminen löytää tien Jumalan luokse, juurillensa, oman elämänsä luomisyhteyteen.

Kristillisellä seurakunnalla on siis Jumalan, Luojan, toimeksianto sen hyvän käyttämisessä ja varjelemisessa, joka meille on uskottu toimintaympäristössämme niin työn kuin vapaa-ajankin keskellä. Tässä tehtävässämme me kaipaamme kuulla: ”Jumala siunasi heidät.”

ARI JUNTUNEN
Kirkkoherra, Lääninrovasti

1. KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

1.1 Miksi kirkon ympäristödiplomi?

Ympäristökysymykset koskettavat hyvin käytännöllisesti seurakunnan toimintaa. Kiinteistönhoidossa käytetään paljon energiaa, vettä, kemikaaleja ja tuotetaan jätteitä. Seurakuntatilojen rakentamisessa muokataan ympäristöä ja kulutetaan luonnonvaroja. Metsien, hautausmaiden ja viheralueiden hoidossa vaikutetaan suoraan luonnon elinehtoihin. Eri tuotteilla on erilaisia ympäristövaikutuksia, niinpä hankintoja tehtäessä voidaan vaikuttaa myös kulutuksen ympäristökuormaan.

Lainsäädäntö edellyttää ympäristövaikutusten huomioon ottamista niin rakentamisessa, kiinteistönhoidossa, jätehuollossa kuin metsänhoidossakin. Se onnistuu parhaiten kokonaisvaltaisen ympäristöjärjestelmän avulla. Siksi seurakunnille on laadittu oma ympäristöjärjestelmä, kirkon ympäristödiplomi. Se minimoi riskit, ennakoi tulevat tilanteet ja tarjoaa työkalut toimintojen jatkuvaan kehittämiseen. Tämä on pitkällä tähtäimellä myös taloudellisesti järkevä ja säästöjä tuova toimintatapa.

Ympäristökysymys liittyy myös moniin seurakunnan tehtäväalueisiin. Leirikeskukset sijaitsevat luonnon helmassa. Leireillä, rippikoulussa ja kursseilla seurakunta voi tarjota jäsenilleen koulutuksen lähiluontoon ja kasvattaa heitä luomakunnan varjeluun. Ympäristökysymys voi liittää seurakunnan opetuksen ja julistuksen seurakuntalaisten arkeen ja lähiympäristön ongelmiin. Vain olemalla esimerkillinen omissa toiminnoissaan voi seurakunta olla uskottava saarnatesaan ihmisen tehtävästä luomakunnan viljelijänä ja varjelijana.

Kirkon ympäristödiplomi on vapaaehtoinen järjestelmä, jonka avulla seurakunta voi parantaa ympäristöasioiden hoidon tasoa, mutta myös muutoin tehostaa toimintaansa. Se korostaa sekä seurakunnan johdon, henkilöstön että seurakuntalaisten vastuuta. Toiminnan lähtökohtana on seurakunnan johdon - kirkkoneuvoston tai seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkoneuvoston - ilmaisema tahtotila: meidän seurakuntamme haluaa olla esimerkillinen suhteessa luontoon ja ympäristöön. Toimiva ympäristöjärjestelmä johtaa siihen, että kaikki seurakunnan toimintaan osallistuvat tietävät oman toimintansa ympäristövaikutukset ja myös mahdollisuutensa vaikuttaa kehitykseen. Useissa seurakunnissa 1990-luvun alussa laaditut ympäristöohjelmat unohdettiin vähitellen juuri sen vuoksi, että ohjelmien toteuttamista ei nivelletty osaksi seurakunnan toimintarutiineja. Ympäristöjärjestelmä sitoo ympäristöasiat osaksi seurakunnan normaalia hallintoa ja toimintaa.

Siksi ympäristödiplomi:

- Toteutamme luomakunnan viljelyn ja varjeluun sekä vastuullisen ”tilanhoitajan tehtävää.
- Turvaamme ympäristön elinkelpoisuutta.
- Vaalimme luonnon monimuotoisuutta.
- Kilvoittelemme irti sanojen ja tekojen ristiriidasta.
- Edistämme ennakoivaa ympäristöajattelua: tee jo tänään sitä mitä laki vaatii huomenna.
- Etsimme kustannussäästöjä.
- Tehostamme toimintoja ja resurssien käyttöä:
saasteet ja jätteet kertovat voimavarojen tuhlauksesta.
- Nivomme ympäristöasiat osaksi normaalia toimintaa.
- Tavoittelemme jatkuvan parantamisen ideaalia.

(Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005)

2. EI VAIN YMPÄRISTÖ, VAAN JUMALAN LUOMAKUNTA

Ympäristödiplomin teologiaa

Kristillisten kirkkojen yhteisessä uskontunnustuksessa sanotaan:

Me uskomme yhteen Jumalaan, Isään, Kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan, kaikkien näkyväisten ja näkymättömien Luojaan. Isä, Poika ja Pyhä Henki ovat yhtä ainoaa jumalallista olemusta, joka on luonut taivaan ja maan.

Jumalan luomistyö kattaa kaiken, mitä maailmassa on.

Myös ihminen, maan tomusta luotu, on osa luomakunnan kokonaisuutta.

Jumala teki ihmisen omaksi kuvakseen ja asetti hänet hallitsemaan ja vallitsemaan muuta luomakuntaa. Vaikka ihminen on monessa asiassa ylivoimainen muuhun luomakuntaan nähden, hän on silti sen osa, riippuvainen luomakunnan elämän ehdoista eikä missään tapauksessa sen herra. Viljeleminen ja varjeleminen vastaavat paremmin tätä näkemystä. Ihmisen tehtävää on myös alettu kuvata taloudenhoitajan tehtävänä. Luojalleen uskollisena taloudenhoitajana ihminen ei etsi omaa hyötyään muun luomakunnan kustannuksella, vaan hänen kutsumuksenaan on elämän ylläpitämien ja suojeleminen. Kristillistä seurakuntaa kutsutaan rakastamaan ja kunnioittamaan lähimmäistä ja muuta luomakuntaa. Kristittyinäkin me olemme osa syntiin langennutta maailmaa. Ahneus, piittaamattomuus sekä välinpitämättömyys estävät meitä toimimasta Jumalan tahdon mukaisesti. Rikkomukset luomakuntaa ja lähimmäisiä vastaan liittyvät aina myös ihmisen jumalasuhteeseen. Jumalan sitoutumiseen luomakuntaansa kuuluu myös lunastuksen todellisuus. Hän lähetti poikansa ihmiseksi maailmaan. Evanke-liumin sanoma on vapauden sanoma tätä aikaa ja ikuisuutta varten. Jumalan armon varassa ihminen jaksaa elämässään eteenpäin.

Kirkkojen maailmanneuvostossa eri kirkkokunnat ovat asettaneet yhdessä tavoitteekseen oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden toteutumisen maailmassa. Kirkot puhuvat kohtuullisuuden vaatimuksesta, siitä että jokin on kylliksi eikä meidän tule olla kyltymättömiä. Ihminen ja muu luomakunta muodostavat yhteisön, jonka jäsenet ovat riippuvaisia toisistaan.

Kirkon ja kristityn asennetta ympäristöön voidaan kuvata esimerkiksi seuraavilla asioilla:

- **nöyryys**, joka tunnustaa ihmisen riippuvuuden luomakunnasta ja koko luomakunnan riippuvuuden Luojaan
- **huolenpito**, joka tunnustaa ihmisen vastuun luomakunnasta ja ymmärtää rakkauten merkityksen luomakuntaa ja lähimmäisiä kohtaan
- **kohtuullisuus**, joka tunnustaa, että luonnon antimet ovat Jumalan lahjoja, ja tietty määrä niitä on kylliksi
- **yhteisen hyvän edistäminen**, joka tunnustaa yhteyden ja keskinäisen jakamisen elämän perusasioiksi yli oman lajin, rodun, kansan, heimon, perheen tai yrityksen
- **oikeudenmukaisuus**, joka koskee lähimmäisiä niin omassa maassa kuin koko maapallolla ja ottaa huomioon myös luonnon elinkelpoisuuden ja tulevien sukupolvien oikeuden päästä osallisiksi luonnonvaroista.

3. YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI

3.1 Ympäristötoimikunta

Tornion seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto on 7.5.2003 valinnut ympäristötoimikunnan. Tornion seurakunnan kirkkoneuvosto on 27.6.2007 täydentänyt toimikuntaa ja 15.6.2011 valinnut uudet jäsenet pois jääneiden luottamushenkilöiden tilalle.

Toimikuntaan kuuluvat seuraavat jäsenet;

Berg Juha	kirkkoneuvoston jäsen, kirkkovaltuutettu
Bomström Jukka	hautausmaan hoitaja
Hallikainen Anne	seurakuntamestari
Kasala Riitta	kirkkoneuvoston varapuheenjohtaja, kirkkovaltuutettu
Kerimaa Martti	kiinteistöpäällikkö, ympäristövastaava
Kuusisto Jarkko	seurakuntapastori
Mikkola Sointu	seurakuntamestari
Post Pirkko	talouspäällikkö
Väkeväinen Ville	seurakuntapastori

Tehtäväalueiden ympäristövastaavat;

Ari Juntunen	Kirkkoherra	Kirkkoherranvirasto Jumalanpalveluselämä Hautaan siunaaminen Muut kirkolliset toimitukset Tiedotustoiminta Musiikkityö Diakoniatyö Sielunhoito Kansainvälinen diakonia
Markku Hulkko	Seurakuntapastori	Aikuistyö Muu seurakuntatyö Muut seurakuntatilaisuudet
Juhani Holma	Kappalainen	Musiikkityö
Timo Perkkiö	Kanttori	Musiikkityö
Pertti Hurtig	Kanttori	Musiikkityö
Taina Hurtig	Kanttori	Musiikkityö
Raimo Kittilä	Kappalainen	Kehtoluokka Päiväkerhotyö Perhekerho
Ville Väkeväinen	Seurakuntapastori	Pyhäkoulutyö Varhaisnuorisotyö Nuorisotyö Erityisnuorisotyö Partiotyö
Jarkko Kuusisto	Seurakuntapastori	Koulu- ja oppilaitostyö
Tiina Muukkonen	Perhetyöntekijä	Rippikoulutyö Perhetyö
Martti Puontila	Kappalainen	Sairaalasielunhoito Yhteiskunnallinen työ Evangelioiminen
Toini Pieskä	Vammaistyön diakoni	Vammaistyö
Sirkka-Liisa Risto	Diakonissa	Palveleva puhelin
Heikki Turunen	Kappalainen	Lähetystyö
Mauri Laakso	Seurakuntapastori	Lähetystyö

Anne Hallikainen
Arja Kuure
Eila Lahdenperä
Leena Jokinen
Marja Palosaari
Sointu Mikkola
Risto Bomström
Arto Juntto
Jukka Bomström
Martti Kerimaa
Pirkko Post

Seurakuntamestari
Siivooja
Siivooja
Emäntä
Seurakuntamestari
Seurakuntamestari
Hautausmaanhoitaja
Haudankaivaja
Hautausmaanhoitaja
Kiinteistöpäällikkö
Talouspäällikkö

Tiekirkko
Tiekirkko ja Tornion kirkko
Keittiö- ja siivous, Suensaari
Keittiö- ja siivous, Parasniemi
Antinsaaren leirikeskus
Karungin kiinteistöt
Parasniemen kiinteistöt
Parasniemen hautausmaa
Parasniemen hautausmaa
Suensaaren ja Karungin hautausmaat
Hautausmaat ja kiinteistöt
Talous- ja sijoitustoiminta

Seurakunnan ympäristötoimikunnan puheenjohtajana on toiminut Martti Kerimaa. Toimikunta on toiminut osittain vaihtelevalla kokoonpanolla vuodesta 2003, jolloin kirkkoneuvosto hyväksyi ympäristödiplomihankkeeseen ryhtymisen.

3.2 Sisäinen ympäristökatselmus

Kirkkoneuvosto on kokouksessa 27.6.2007 palkannut Susanna Kurppa-Riston tekemään seurakunnan ympäristökatselmusta ja ympäristöohjelmaa. Katselmuksessa on käyty läpi kaikki ne seurakunnan toimintamuodot, joita Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa 2005 käsitellään.

3.3 Ympäristöohjelma

Tornion seurakunnan ympäristöohjelma on yhteenveto seurakunnan ympäristökatselmuksesta, jonka Susanna Kurppa-Risto on laatinut vuosille 2008-2012. Ohjelma on laadittu Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005 pohjalta ja noudattaa sen numerointia.

Ympäristökatselmus on päivitetty ja sen pohjalta on laadittu ympäristöohjelma vuosille 2012-2015. Ympäristöohjelmassa on asetettu tavoitteet ja vastuuhenkilöt. Kirkkoneuvosto hyväksyy ympäristöohjelman ja siitä tiedotetaan seurakunnan työntekijöille ja luottamushenkilöille. Hiipakunnan nimeämät auditoijat tarkastavat ympäristöohjelman.

3.4 Johdon sitoutuminen ja ympäristövastaavan nimittäminen

Ympäristökatselmukseen tehtyä selvitystyötä on työstyetty jo vuodesta 2003 lähtien. Tornion seurakuntaneuvosto on 7.4.2003 tehnyt aloitteen Tornion seurakuntayhtymän yhteiselle kirkkoneuvostolle ympäristödiplomihankkeeseen ryhtymisestä. Yhteinen kirkkoneuvosto on 7.5.2003 § 52 hyväksynyt aloitteen. Kirkkoneuvosto on hyväksynyt Ympäristöohjelman vuosille 2012 - 2015 kokouksessaan 31.08.2011. Ympäristövastaavaksi on valittu kiinteistövastaava Martti Kerimaa kirkkoneuvoston kokouksessa 27.6.2007. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja käsitellään vuosittain toimintakertomuksessa, jonka kirkkovaltuusto hyväksyy.

3.5 Henkilöstön koulutus

Ympäristödiplomin edellytyksenä on, että työntekijät tuntevat oman toimintansa ympäristövaikutukset ja pyrkivät minimoimaan ympäristöhaitat. Työntekijöitä on informoitu ympäristöohjelman käyttöönotosta, merkityksestä ja tavoitteista työntekijäkokouksissa ja vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä. Ympäristövastaava on osallistunut ympäristövastaavien neuvottelupäiville Porkkalassa 14–16.8.2007 ja Oulussa 17.4.2007. Tavoitteiden toteutumiseksi työntekijöille tullaan antamaan ympäristöasioihin liittyvää koulutusta. Esimerkiksi ympäristökasvatus, jätehuolto, energiankulutuksen vähentäminen ja puhtaanapito.

3.6 Ulkoinen ympäristökatselmus (auditointi)

Auditointi eli ulkoinen ympäristökatselmus tapahtuu tuomiokapitulin nimeämän puolueettoman henkilön toimesta. Auditoinnista jää seurakunnalle todistus, joka liitetään mukaan ympäristödiplomihakemukseen. Hakemukseen liitetään myös seurakunnan ympäristöohjelma. Hakemus toimitetaan tuomiokapituliin. Hiippakunta toimittaa hakemuksen kirkkohallitukselle, joka myöntää diplomin.

Auditointi suoritetaan sen jälkeen kun kirkkoneuvosto on hyväksynyt ympäristöohjelman. Auditoinnin suorittavat Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin nimeämät henkilöt, Muhoksen seurakunnan talouspäällikkö Riitta Kukkohovi-Colpaert ja Seppo Pietilä. Ympäristödiplomi on määräaikainen ja se on voimassa neljä vuotta. Sen jälkeen sitä on haettava uudelleen. Ulkoinen ympäristöauditointi on suoritettu 20.10.-21.10.2011.

3.7 Tehtäväalueiden ympäristövastaavat

Seurakunnassa on pysyvä ympäristötoimikunta. Vastuuhenkilöt eri työaloilta ovat kohdassa *"tavoitteet kaudelle 2012-2015"*.

3.8 Sisäinen jatkokoulutus

Hautausmaatyöntekijöille on järjestetty koulutus ongelmajätteen käsittelyssä. Ympäristötoimikunnan jäsenet Martti Kerimaa, Sointu Mikkola ja Anne Hallikainen ovat osallistuneet Lassila & Tikanojan järjestämään "Kierrätyksestä kilpailuetua yrityksellesi" -aiheiseen koulutustapahtumaan. Ympäristökoulutus otetaan osaksi työntekijöiden muuta työhön liittyvää koulutusta ja sisällytetään sisäiseen koulutukseen.

3.9 Ulkoinen tiedotus

Kirkkolaiva-lehdessä on tiedotettu ympäristöselvityksen teosta, ympäristötavoitteista ja ekokukka-alustoista kukka-asetelmiin sekä hautausmaiden jätehuollosta. Ympäristövastaava on keskustellut sidosryhmiin kuuluvan Lassila & Tikanojan asiantuntijoiden kanssa jätehuollosta ja sen parantamisesta. Ympäristöohjelman valmistuttua siitä tiedotetaan julkisesti Kirkkolai-vassa ja seurakunnan kotisivuilla.

3.10 Muut toimenpiteet

Tornion seurakunta on laatinut EKO-ABC nimisen lehtisen jossa seurakunnan työntekijöitä opastetaan ottamaan ympäristöarvot huomioon työssään.

EKO ABC

3.11 Tavoitteet kaudelle 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Ympäristötoimikunta ja ympäristövastaava	Valinta suoritettu	2007;2011	Ympäristövastaava Martti Kerimaa
Sisäinen ympäristökatselmus	Tehty vuosina 2007-2008, päivitetty vuonna 2011	2007 - 2011	Ympäristövastaava
Ympäristöohjelma	Laadittu	2011	Ympäristövastaava Talouspäälikkö
Johdon sitoutuminen	Johto sitoutuu jatkoon	2011	Kirkkoherra
Henkilöstön koulutus	Koulutusta vuosittain	Vuosittain	Ympäristövastaava Talouspäälikkö
Ulkoinen ympäristökatselmus (auditointi)	Auditointi suoritetaan	Syksy 2011	Ympäristövastaava Talouspäälikkö
Tehtäväalueiden ympäristövastaavat	Työalojen vastaavat	Vuosittain	Työalojen vastaavat
Sisäinen jatkokoulutus	Erilaisia teemapäiviä, tietois- kuja, tiedotusta	Vuosittain	Ympäristövastaava Talouspäälikkö
Ulkoinen tiedotus	Kirkkolaivassa, paikallisleh- dissä, kotisivuilla	Tapahtumi- en yhtey- dessä	Ympäristövastaava Talouspäälikkö
Muut toimenpiteet	Henkilöstökokoukset, info tilaisuudet	Vuosittain	Ympäristövastaava Talouspäälikkö

4. TOIMINTA JA TALOUS

4.1 Talous- ja toimintasuunnitelma

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa on ympäristöasiat huomioitu eri työaloilla yhtenä toiminnan painopisteenä. Tavoitteeksi on asetettu myös ympäristödiplomin hakeminen vuonna 2011.

Toimintakertomuksessa raportoidaan miten tavoitteet ovat toteutuneet. Oleellista on, että ympäristöohjelman tavoitteet toteutuvat käytännössä. Tavoitteena on, että jokainen Tornion seurakunnan työntekijä kokee olevansa vastuussa ympäristön tilasta ja omalta osaltaan vähentää sille aiheutuvaa kuormitusta. Näin jokainen työntekijä käytännön teoilla on suojelemassa Jumalana luomakuntaa.

4.2 Rakentaminen ja maankäyttö

Rakennus- ja maankäyttöhankkeissa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslakia, ympäristö- ja luonnonsuojelulakeja ja muuta asiaan liittyvää lainsäädäntöä. Metsäsuunnitelma on metsä- ja luonnonsuojelulakien mukainen.

Kohteiden kunnostusten suunnittelussa on käytetty asiantuntija-apua (arkkitehti ja museovirasto), jotka ovat huolehtineet näiden kohteiden ekologisista, taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuurillisista tekijöistä.

Tornion seurakunta on antanut lausunnon Tornion yleiskaavaan 2021, koska kaava osittain koski myös seurakunnan omistamia maita.

4.3 Hankinnat

Hankinnoissa huomioidaan ympäristövaikutukset. Tietotekniikkahankinnoissa tehdään yhteistyötä Lapin läänin seurakuntien kanssa. Seurakunnassa käytettävien ympäristömerkittyjen tuotteiden määrää kasvatetaan kaiken aikaa mahdollisuuksien mukaan. Kirjallinen hankinta-ohje on laadittu vuonna 2011. Siinä käsitellään ekologisten tuotteiden hankintoja.

4.4 Eettinen sijoittaminen

Seurakunta pyrkii noudattamaan sijoitustoiminnassaan kirkon eettisiä ohjeita. Tornion seurakunnalla on sijoitettu varoja mm. seuraaviin kohteisiin:
OKO- ympäristö obligaatio ja SEB Gyllenberg yrityslaina.
Sijoitustoiminnasta vastaa kirkkoneuvoston valitsema sijoitustyöryhmä.

4.5 Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus verotuloista

Tornion seurakunnan lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus vuonna 2010 oli 1,58 %. Prosenttimäärä on pienempi kuin ulkomaanavun ja lähetysjärjestöjen pysyvä suositus 2,0 %. Seurakunnan tavoitteena on tulevaisuudessa suunnata verotuloistaan vähintään 2 % lähetystyölle ja kansainväliselle diakoniale.

4.6 Ekologinen rakentaminen ja investoinnit

Tornion seurakunnassa on korjattu Tornion kirkon kattoa luonnonmukaisilla paanuilla, runkojen hirsikorjaukset ja perustusten kunnostus on tehty ekologisesti ja rakennushistorian vaatimalla tavalla. Tornion kirkko on muutettu suoran sähkölämmityksen piiristä kaukolämpöön ja Karungin ja Alatornion kirkot maalämpöön.

Parasniemessä olevan kivi-navetan korjausta suoritetaan asiantuntija-avun (museovirasto ja Kirkkohallituksen arkkitehti) antamien ohjeiden mukaan.

4.7 Ympäristömerkityt tuotteet

Tornion seurakunta käyttää seuraavia ympäristöystävällisiä tuotteita:

- Kopiopaperi Xerox Business
- Kopiokone Xerox Energy Star-merkillä
- Postimaksukone Pitney Bowes Energy Star-merkillä
- Kirjepaperi 100 % uusiopaperia (Suomen Uusiokirje tukee WWF:n toimintaa)
- Käsipyyhe Katrin C-Fold 2 Yellow
- WC-paperi Katrin Toilet 300 Yellow
- Duracell Plus-kertakäyttöparistot
- Finish Power Ball-konetiskiaine
- Antinsaareissa Katrin-kangaspyyhejärjestelmä
- Lisäksi siivouspalveluita tuottava ISS käyttää siivouksessaan ympäristöystävällisiä tuotteita

4.8 Ympäristöindikaattorit

Tornion seurakunta käyttää ympäristöindikaattorinaan omistamiensa kiinteistöjen sähkön, lämpöenergian sekä veden kulutusta. Lisää kohdassa 8.1 Energian ja veden kulutuksen seuranta. Kopiopaperin määrää seurataan myös kopiointikoodien avulla.

4.9 Tavoitteet kaudelle 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Toiminta- ja taloussuunnitelma	Ympäristödiplomin hakeminen v. 2011. Varataan riittävät resurssit henkilöstön ympäristökoulutukseen	2011 Vuosittain talousarvion laadinnassa	Kirkkoherra, talouspäälikkö, ja eri työaloista vastaavat
Rakentaminen ja maankäyttö; - Ekologinen rakentaminen ja investoinnit.	Rakentamisen kaikissa vaiheissa otetaan huomioon ympäristövaikutukset. Kunnostusten yhteydessä on käytetty asiantuntijoiden apua, jotka ovat huolehtineet näiden kohteiden ekologisista, taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuurillisista tekijöistä.	Vuosittain talousarvion laadinnassa	Kiinteistöpäälikkö, talouspäälikkö
Hankinnat; - Ympäristömerkityt tuotteet	Hankintaohjeen hyväksyminen v. 2011. Hankinnoissa yhtenä kriteerinä ovat ympäristömerkityt tuotteet	Hankintaohje hyväksytty 2011 Tarkistetaan vuosittain	Talouspäälikkö ja eri työaloista vastaavat
Eettinen sijoittaminen	Seurakunta pyrkii sijoitustoiminnassaan noudattamaan kirkon eettisiä ohjeita. Sijoitustyöryhmä	Vuosittain	Talouspäälikkö ja sijoitustyöryhmä
Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus budjetista	Seurakunta osallistuu osoittamalla tietyn määrän verotuloistaan lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan. Tavoitteena tulevaisuudessa väh. 2 %.	Vuosittain talousarvion laadinnassa	Kirkkoherra, talouspäälikkö
Ympäristöindikaattorit	Ympäristötavoitteiden toteutumisesta raportoidaan toimintakertomuksessa, esim. sähkö, lämpöenergia, jätemäärät, kopiot	Vuosittain yhteenvetotaulukot	Kiinteistöpäälikkö

5. YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA

5.1 Ympäristökasvatussuunnitelma

Tornion seurakunnan toimintasuunnitelmassa ympäristökasvatuksen huomioon ottaminen on yhtenä painopisteenä. Seurakunnassa ei ole tehty erikseen ympäristökasvatussuunnitelmaa, vaan se sisällytetään toiminta- ja taloussuunnitelmaan. Näin ympäristökasvatus ei jää irralliseksi osaksi seurakunnan toimintaa, vaan se nivoutuu sujuvasti yhteen muiden toimintojen kanssa.

Tavoitteena on erillisen ympäristökasvatussuunnitelman tekeminen 2012 - 2015.

5.2 Luomakunnan sunnuntai ja muu jumalanpalveluselämä

Luomakunnan sunnuntaita vietetään Tornion seurakunnassa vuosittain. Virsivalinnoissa otetaan huomioon kirkkovuosi ja vuodenajat.

5.3 Ympäristöasiat eri tehtäväalueilla

Usealla tehtäväalueella on otettu ympäristökasvatus yhdeksi tavoitteeksi.

• YLEINEN SEURAKUNTATYÖ

Aikuistyössä käsitellään Jumalan luomistyön parempaa tuntemista ja kristillisen luonnonsuojelun edistämistä. Seurakunta järjestää vuosittain vaellus-, hiihto- ja veneretkiä. Luonnontieteen, luonnonsuojelun ja kristillisen uskon suhteesta on seurakunnassa vierailut puhumassa tohtori Vesa Palonen ja dosentti Lennart Saari Helsingin yliopistosta.

• LAPSI- JA NUORISOTYÖ

Päiväkerhotoiminnassa on järjestetty kirpputori, kuutamohiihto sekä vappuaatto Tornion Niva-vaarassa, joka tarjoaa puitteet retkeilyyn, luonnossa oleskeluun ja leirinpitoon. Iltapäiväkerhotyössä lapset ovat päässeet hiihtoretelle talvella ja marjanpaimintaretkellä syksyllä.

Pyhäkoulutyössä opetetaan, millä tavoin jokainen voi omalta osaltaan viljellä ja varjella luontoa.

Varhaisnuorisotyössä järjestetään kesä- ja lumiseikkailuleirit Antinsaassa teemalla ”viljele ja varjele” sekä pyritään osallistumaan hiippakunnan järjestämille eräleireille.

Nuorisotyössä järjestetään yhdessä nuorten kanssa ekologinen tapahtuma, jossa jaetaan tietoa puhtaan luonnon puolesta. Nuorisotyössä nuoria ohjataan jätteiden lajitteluun leiritoiminnan yhteydessä. Lisäksi järjestetään erilaisia retkiä, kuten Elovaellus Hetta – Pallas-alueella.

Koulu- ja oppilaitostyössä järjestetään ala-asteilla kinkkerit, joiden teemana on luonnonsuojelu.

• DIAKONIA- JA LÄHETYSTYÖ

Lähetystyössä otetaan toiminnassa huomioon jätteiden lajittelu. Diakoniatyössä kerätään käytettyjä villapuseroita ja villalankoja Äiti Teresa-peittojen materiaaliksi. Peitot lähetetään ulkomaille apua tarvitseville. Seurakunnassa kerätään myös käytettyjä tavaroita lahjoituksina (esim. pyyhkeitä, silmälasia ja vaatteita), ja ne viedään tarvemaihin, mm. Venäjälle. Markkinaviikolla keitettiin myytäväksi hirvenlihakeittoa, jonka lihan oli lahjoittanut Tornion Metsästysseura. Tulot ohjattiin lähetystyölle.

• MUU SEURAKUNTATYÖ

Muussa seurakuntatyössä pyritään Jumalan luomistyön parempaan tuntemiseen ja kristillisen luonnonsuojelun edistämiseen.

• HAUTAUSMAAKIINTEISTÖT JA VARSINAINEN HAUTAUSMAATOIMI

Parasniemen, Karungin ja Suensaaren hautausmaakiinteistöt.

Jätteiden lajittelun tehostaminen ja opastaminen, jätteiden syväkeräysastioita on hankittu osaan kohteista. Kirkkolaivassa on julkaistu info hautausmaan jätteiden lajittelusta muun hautausmaainfon lisäksi. Tiedotustoiminnassa on laadittu Kirkkolaiva-lehteen tiedotuksia hautausmaa-asioista

• KIINTEISTÖJEN KORJAUS, HUOLTO JA KUNNOSSAPITO

Osa siivoustyöstä on kilpailutettu. Palvelut ostetaan ISS-palveluilta, joka käyttää toiminnassaan ympäristöystävällisiä tuotteita. Pyritään aktiivisesti tehostamaan ympäristökatselmuksissa tulneiden asioiden eteenpäin viemistä.

Alatornion kirkko on muutettu maalämmön piiriin kesällä 2009, ja Karungin kirkko muutettu maalämmön piiriin kesällä 2008. Tornion kirkon sähkölämmitys on vaihdettu kaupungin kaukolämpöön vuonna 2009.

5.4 Ympäristöaiheet erityisjumalanpalvelukset

Seurakunnan jumalanpalveluselämässä on pitkät perinteet sadonkorjuun kiitosjuhlilla, kylvöjen siunaamisilla ja eläinten joulurauhan julistuksella.

5.5 Ympäristökasvatus läpäisyperiaatteella

Ympäristökasvatusasioita käsitellään Tornion seurakunnassa kuudella eri tehtäväalueella:

- Yleinen seurakuntatyö
- Lapsi- ja nuorisotyö
- Diakonia- ja lähetystyö
- Muu seurakuntatyö
- Hautausmaakiinteistöt ja varsinainen hautaustoimi
- Kiinteistöjen korjaus, huolto ja kunnossapito

Näiden alueiden tavoitteet on kirjattu kohtaan 4.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma.

5.6 Erilliset ympäristötapahtumat

Yhteistyö erityisnuoria kouluttavan oppilaitoksen kanssa. Nuoret olivat lehtiä haravoimassa Alatornion seurakuntatalolla.

Luonnontieteen, luonnonsuojelun ja kristillisen uskon suhteesta on seurakunnassa vieraillut puhumassa tohtori Vesa Palonen ja dosentti Lennart Saari Helsingin yliopistosta.

Tornion seurakunnan Nuorten Matkakerho haravoi torniolaisten ihmisten pihoja saadakseen matkarahaa toukokuussa järjestettävää Israelin matkaa varten. Samanlainen haravointikampanja järjestetään syksyllä.

Laulutilaisuudet kesällä joka keskiviikkoilta Parasniemen lähetysaitalla.

5.7 Yhteistyö eri tahojen kanssa

Tornion seurakunnalla on yhteistyötä mm. lampaankasvattajan kanssa kesäisin, jolloin lampaita pidetään Parasniemessä. Lampaat hoitavat Parasniemen perinnemaisemaa syömällä heinää ja lannoittamalla laidunmaataan.

Yhteistyötä on myös ollut Ympäristökeskuksen, Tornion kaupungin ympäristösihteerin ja terveystarkastajan kanssa.

5.8 Kannanotot ympäristökysymyksiin

Tornion seurakunta on ottanut kantaa Tornion yleiskaavaa 2021:en koskien sen omistamia maita Parasniemessä ja Karungissa.

5.9 Muut toimenpiteet

Seurakunta suosii Reilun kaupan tuotteita eri tilaisuuksissa, sekä luomu- ja lähiruokaa mahdollisuuksien mukaan.

Seurakunnan hautausmaille on palkattu työntekijöitä jätteiden lajitteluun.

5.10 Tavoitteet kaudelle 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Ympäristökasvatus-suunnitelma	Sisällytetään toiminta- ja talous-suunnitelmaan. Tavoitteena suunnitelman tekeminen 2012-2015	Vuosittain talousarvion laadinnassa	Kirkkoherra, talouspäälikkö, ja eri työaloista vastaavat
Luomakunnan sunnuntai ja muu jumalanpalveluselämä	Luomakunnan sunnuntai, kylvön siunauksia, virsivalinnat	Vuosittain	Kirkkoherra
Ympäristöasiat eri tehtäväalueilla	Kaikilla työaloilla pyritään huomioon ympäristöasiat ja kehittämään siihen liittyviä aiheita.	Koko vuosi	Työalojen vastuuhenkilöt
Ympäristöaiheiset erityisjumalanpalvelukset	Seurakunnalla on pitkät perinteet sadonkorjuun kiitosjuhlilla, kylvöjen siunaamisilla ja eläinten joulurauhan julistuksilla	Kirkkovuoden mukaisesti	Kirkkoherra, kanttorit
Ympäristökasvatus läpäisyperiaatteella	Ympäristöaiheet ovat esillä jumalanpalveluksissa ja eri tehtäväalueilla tilanteiden mukaan.	Koko vuosi	Työalojen vastuuhenkilöt
Erilliset ympäristötapahtumat	Yhteistyö erityisnuoria kouluttavan oppilaitoksen kanssa. Vierailuvia puhujia luonnontieteestä, luonnonsuojelusta, kristillisen uskon suhteesta. Nuorten Matkakerhon haravointityöt torniolaisten ihmisten pihhoilla. Laulutilaisuudet kesällä joka keskiviikko Parasniemen aitalla.	Vuosittain	Työalojen vastuuhenkilöt
Yhteistyö eri tahojen kanssa	Yhteistyö lampaankasvattajan kanssa kesäisin. Lampaat hoidavat Parasniemen perinnemaisemaa	Vuosittain kesällä	Taluspäälikkö
Kannanotot ympäristökysymyksiin	Seurakunta on ottanut kantaa Tornion yleiskaavaan 2021 Parasniemen ja Karungin maiden osalta	Vuosittain	Työalojen vastuuhenkilöt
Muut toimenpiteet	Suositaan Reilun kaupan tuotteita, sekä luomu- ja lähiruokaa. Hautausmaille on palkattu työntekijöitä jätteiden lajitteluun	Vuosittain	Kiinteistöpäälikkö

6. JÄTEHUOLTO

6.1 Jätehuoltoselvitys

Seurakunta noudattaa kunnan jätehuoltomääräyksiä. Kiinteistövastaava Martti Kerimaan pyynnöstä Lassila & Tikanojan jäteasiantuntijat tekivät keväällä 2006 jätehuoltokartoitusta tutustumalla eri toimipisteiden jätetilanteisiin. Kartoituksen perusteella seurakunta on hankkinut kierrätysastioita hautausmaille, Antinsaaren leirikeskukseen ja seurakuntataloille. Vierailijoille on laitettu opastekylttejä jätekierrätyspisteisiin.

Jätehuoltoselvityksen teon suoritti Susanna Kurppa-Risto vuonna 2007.

6.2 Jätehuoltosuunnitelma

Jätehuoltosuunnitelma tehtiin seurakunnalle keväällä 2010. Siinä näkyvät jätehuollon tavoitteet ja vastuutahot sekä jätehuolto kiinteistöittäin. Jätehuoltosuunnitelma on liitteenä (Liite 1).

6.3 Ongelmajätteiden käsittely

Ongelmajätteiden käsittelyssä noudatetaan Perämeren jätehuoltomääräyksiä. Seurakunnan kiinteistöissä seurakuntamestari huolehtii ongelmajätteiden oikeasta käsittelystä. Seurakuntamestari vie ongelmajätteet välivarastoon ongelmajätehuoneeseen, jona toimii esimerkiksi Karungin kirkon hautausmaanhuoltorakennus. Ongelmajätteet on siirrettävä mahdollisimman nopeasti välivarastosta ongelmajätteiden kierrätyspisteeseen. Jätteet pidetään omissa suljetuissa astioissaan, joissa ne toimitetaan kierrätyspisteeseen. Ennen ongelmajätteiden käsittelyä on tutustuttava käyttöturvallisuustiedotteeseen ja noudatettava sen määräyksiä.

6.4 Biojätteen käsittely

Biojätteiden käsittelyssä noudatetaan Perämeren jätehuoltomääräyksiä. Puutarhajäte, jota hautausmailta tulee, kompostoidaan Karungin, Huruvaaran tai Parasniemen hautausmaiden läheisyyteen sijoitettuihin komposteihin. Suensaaren hautausmaalla tehostetaan edelleen lajittelua ja sitä kautta vähennetään edelleen kaatopaikkajätteen syntyä. Lajittelua varten on hankittu traktorinperäkärri, johon lajitellaan biologinen kompostiin kelpaava jäte kuten haravoinnista syntyvä jäte. Kompostijäte kuljetetaan Parasniemen hautausmaan kompostiin. Antinsaareen on suunnitteilla komposti, jossa voisi kompostoida elintarvikejätteitä. Tähän asti biojätteistä on tyhjennetty jäteyhtiön puolesta.

6.5 Hyötyjätteiden keräys

Hyötyjätteen keräyksessä noudatetaan Perämeren jätehuoltomääräyksiä. Paperia, lasia ja pahvia kerätään Antinsaareissa, Suensaaren seurakuntatalolla, Parasniemen kiinteistöissä ja Karungin seurakuntatalolla. Arpelassa kerätään lasia ja pahvia. Kivirannan seurakuntakodilla kerätään hyötyjätteistä pahvia sekä paperia.

6.6 Hautakynntilät

Käytetyistä hautakynntilöistä pyydetään poistamaan metalliset kannet metallinkeräyspisteeseen. Näin vähennetään sekajätteen määrää. Karungin hautausmaan sankarihaudoilla on käytössä puiset lyhdet, joissa käytetään tavallista lyhtykynntilää muovipäällysteisen sijasta. Näitä lyhtyjä on tarkoitus tehdä myös muiden Tornion seurakunnan omistamille hautausmaille, jotta hautakynntiläjätteen määrä laskisi. Tällä hetkellä Suensaaren ja Parasniemen sankarihaudoilla käytetään tavallista muovipäällysteistä hautakynntilää.

6.7 Hyötyjätteiden vapaaehtoinen keräys

Käytettyjä kahvifoliopakkauksia kerätään ja käytetään kauppakassien materiaalina. Hautausmaiden betoni- ja kivijäte (reunakivet) annetaan SUMAK Oy:n käsiteltäväksi, joka toimittaa betonijätteen uudelleen käytettäväksi ja rautamateriaalin kierrätykseen.

6.8 Kertakäyttötavotteiden vähentäminen

Toimistoissa ei käytetä pahvimukeja vaan vieraillekin tarjotaan kahvia tavallisista kahviastioista. Yleensä vain retkillä käytetään kertakäyttöastioita, ja osalla retkistä osallistujia pyydetään ottamaan omat kahvimukit mukaan. Vessojen paperisista käsipyyhkeistä on luovuttu kolmen kiinteistön osalta.

6.9 Muut jätteiden määrän vähennystoimet

Hautausmaalle on palkattu työntekijöitä lajittelemaan sekajätteen seasta biojätteet, pahvi ja metalli.

Kesäkukkien ruukut palautetaan takaisin puutarhalle, näin vähennetään sekajätteeseen menevää muovia.

Kesäruusujen juuret myydään syksyisin halukkaille, jolloin juuret eivät kuormita hautausmaan komposteja. Lisäksi kukat saavat toisen mahdollisuuden kasvaa ja kukkia.

6.10 Kaatopaikkajätteen väheneminen

Kaatopaikkajäte on vähentynyt Tornion seurakunnassa huomattavasti neljässä vuodessa. Alla olevasta taulukosta näkyy vuosien 2006 ja 2010 jätemäärät ja niiden erotus, joka on huikea 40400 kg. Tämä on muutosprosenttina laskettuna -79,34 %. Eli seurakunta on onnistunut vähentämään jätteidensä määrää lähes 80 prosentilla.

Vuosi 2006	50920 kg
Vuosi 2010	10520 kg
Erotus	-40400 kg
Muutosprosentti	-79,34 %

Pelkkä yhdyskuntajätteen määrä on vähentynyt jopa 80,36 % eli noin 30 tuhatta kiloa.

Vuosi 2006	37380 kg
Vuosi 2010	7340 kg
Erotus	-30040 kg
Muutosprosentti	-80,36 %

Loput jätelajit ovat mm. kestopuuta, lietettä, maa- ja kallioainesta, kiviperäistä purkujätettä, puujätettä, betonijätettä, rakennusjätettä sekä puutarhajätettä, jota ei ole enää vuonna 2009 toimitettu Perämeren jätehuoltoon ollenkaan Tornion seurakunnasta. Muut jätteet ovat lähinnä remonteista ja purkutöistä tulleita jätteitä.

6.11 Muut toimenpiteet

Lapsityön askarteluissa käytetään kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Työntekijät/työharjoittelijat lajittelevat jäteastioiden jätteitä, jotta kierrätys onnistuisi. Lähetystyö kerää vaatteita ja tavaroita lahjoituksina.

6.12 Tavoitteet kaudelle 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Jätehuoltoselvitys	Kiinteistökartoitus	Tehty 2010	Kiinteistöpäällikkö
Jätehuoltosuunnitelma	Laadittu keväällä 2010. Siinä näkyvät tavoitteet ja jätehuollon vastuutahot sekä jätehuolto kiinteistöittäin	Tehty 2010	Kiinteistöpäällikkö, Talouspäällikkö
Ongelmajätteiden käsittely	Seurakunta noudattaa Perämeren jätehuoltomääräyksiä ongelmajätteiden käsittelyssä ja varastoinnissa. Keräysastiat, henkilöstökoulutus	Keräykset tarvittavin väliajoin.	Seurakuntamestarit, Hautausmaiden hoitajat
Biojätteiden käsittely	Seurakunta noudattaa Peräme-	Tyhjen-	Kiinteistöpäällikkö,

31.8.2011

	ren jätehuoltomääräyksiä biojätteiden käsittelyssä ja varastoinnissa. Keräysastiat, opastetaulut, henkilöstökoulutus	nykset tarvittavin väliajoin	Hautausmaiden hoitajat ja –työntekijät, emännät
Hyötyjätteen keräys	Seurakunta noudattaa Perämeren jätehuoltomääräyksiä hyötyjätteiden käsittelyssä. Keräysastiat, henkilöstökoulutus	Päivittäistä Tyhjen-nykset tarvittavin väliajoin	Toimistotyöntekijät, Siivoojat
Hautakynntilät	Karungin sankarivainajien hautausmaalla on lyhdyt, joissa käytetään lyhtykynntilää. Tavoitteena tehdä myös muille sankarihautausmaille. Keräysastiat, metallille ja muoville, opastetaulut, henkilöstön koulutus	Jatkuva prosessi	Kiinteistöpäällikkö, Hautausmaiden hoitajat ja -työntekijät
Hyötyjätteiden vapaaehtoinen keräys	Käytettyjä kahvifoliopakkauksia kerätään ja käytetään kauppakassien materiaalina. Hautausmaiden betoni- ja kivi-jäte annetaan uudelleen käytettäväksi	Jatkuva prosessi	Kiinteistöpäällikkö, Hautausmaiden hoitajat ja -työntekijät
Kertakäyttötutteen vähentäminen	Toimistoissa ei käytetä pahvimukeja. Osalla retkistä osallistujia pyydetään ottamaan omat kahvimukit mukaan. Vessojen paperisista käsipyyhkeistä on luovuttu kolmen kiinteistön osalta.	Jatkuva prosessi	Työalojen vastuuhenkilöt
Muut jätteiden määrän vähennystoimet	Jätteiden lajittelu, kesäkukkien ruukkujen palauttaminen, ruusujen juurien myynti. Kierrätyksen opettamista kerhoissa	Jatkuva prosessi	Kaikki työntekijät
Kaatopaikkajätteen vähentäminen	Jätteiden lajittelulla kaatopaikkajäte on neljässä vuodessa vähentynyt lähes 60 %:lla. Yhdyskuntajätteiden määrä on vähentynyt yli 70 %.	Jatkuva prosessi	Kiinteistöpäällikkö, hautausmaiden ja kiinteistöjen työntekijät
Muut toimenpiteet	Lapsityön askarteluissa käytetään kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Työntekijät/ työharjoittelijat lajittelevat jätteiden jätteitä, jotta kierrätys onnistuisi. Lähetystyö kerää vaatteita ja tavaroita lahjoituksina	Jatkuva prosessi	Kaikki työntekijät

Kuva: ***Parasniemen hautausmaan Ekopisteestä***

Astiat: **Metallijäte**
 Sekajäte (molokki)
 Biojäte
 Keräyspahvi

7. SIIVOUS

7.1 Ympäristöselvitys

Siivouspuolen ympäristöselvitys on tehty vuonna 2007. Siinä ilmeni, että seurakunnan käyttämien tuotteiden kirjavuus oli laaja ja selvityksen tekijä Susanna Kurppa-Risto suositteli tuotteiden yhtenäistämistä, pakkauskokojen suurentamista ja ympäristöystävällisten tuotteiden hankintaa. Havaitut puutteet on korjattu ja siivousaineidenhankintojen yhteydessä huomioitiin seurakunnan hankintaohjeet.

Vuonna 2010 on kilpailutettu osa seurakunnan kiinteistöjen siivouksista. Palvelut ostetaan ISS-palveluilta.

7.2 Ympäristömerkityt tuotteet

Tornion seurakunnan omat siivoojat käyttävät suurimmaksi osaksi biologisesti hajoavia tuotteita.

ISS-palvelut käyttää siivoustoiminnassaan ympäristöystävällisiä tuotteita seuraavasti

Taski Sani 100 free conc	saniteettitilojen puhdistusaine
Taski Sani 200 free conc	yleispuhdistusaine
Jontec Matt free	mattapintainen lattiavaha
Jontec Tensol Free free conc F3d	lattiapintojen puhdistus- ja hoitoaine
Sani Calc Free W3b	saostumien poistoaine
Suma Nova Free L6	konetiskiaine
Suma Star Free D1	käsiastianpesuaine
Tork Premium Mild Soap Liquid	nestesaippua

7.3 Hankintojen ympäristökriteerit

Siivoustavaroiden hankinnat noudattavat Tornion seurakunnan hankintaohjetta. Siivoustoimessa pyritään käyttämään ympäristömerkittyjä tuotteita.

ISS-palvelu noudattaa omaa ympäristöohjelmaa. Heidän ympäristöpolitiikkansa päämäärinä ovat:

- veden ja puhdistusaineiden käytön optimointi
- elinkaaritalouden tukeminen
- materiaalin kulutuksen vähentäminen
- henkilöstön osaamisen ja ympäristötietoisuuden lisääminen

7.4 Jätehuollon järjestäminen

Puhdistusaineiden jätehuolto on jätehuoltomääräyksen mukainen. Pesuaineet pyritään käyttämään loppuun ja käyttämättä jääneet tuotteet toimitetaan ongelmajätepisteeseen. Tyhjät pesuainepakkaukset kierrätetään tai laitetaan sekajätteisiin.

7.5 Henkilökunnan koulutus

Tavoitteena on, että siivoojat osallistuvat alansa ympäristövaikutuksia käsittelevään koulutukseen mahdollisuuksien mukaan.

Toisena tavoitteena on saada tilojen käyttäjät toimimaan niin, että esim. siivousta voitaisiin helpottaa ja jopa määrää vähentää.

7.6 Haitallisista aineista luopuminen

Epäekologisista jäänsulatusaineista ja siivousaineista on luovuttu. Siivousaineita tilattaessa tarkistetaan aina, etteivät ne sisällä haitallisia kemikaaleja.

7.7 Vaihtoehtoiset tuotteet

Siivoojat sekä ISS käyttävät suurimmaksi osaksi mikrokuituliinaa siivouksessa. Näin vähennetään veden ja pesuaineen tarvetta.

7.8 Muut toimenpiteet

Tyhjät pesuainekanisterit ovat kysyttyä tavaraa työntekijöiden ja seurakunnalle urakoita tekevien keskuudessa. Ne kierrätetään jäteöljy- ja polttoaineastioiksi sekä muuhun käyttöön. Siivoojat kokoavat tyhjiä kanistereita varastoon, josta sitten antavat niitä eteenpäin halukkaille. Siivoojat usein jättävät huoneiden roskakoriin saman pussin, jos roskat ovat kuivia, eivätkä tartu roskapussiin kiinni.

Siivousaineiden käyttöohjeet ja käyttöturvatiedotteet tulostetaan kansioon, josta ne ovat kaikki helposti löydettävissä.

Tarkistetaan eri työ- ja toimitilojen siivoustaso, sillä harvoin käytettäviä tiloja voidaan kenties siivota nykyistä harvemmin. Samalla säästetään vettä, pesuaineita, koneita, sähköä. Siivoojien työpanosta voitaisiin kohdistaa niille alueille, joilla aikaa tarvitaan kipeimmin.

7.9 Tavoitteet vuosille 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuhenkilö
Ympäristöselvitys	Ympäristöselvitys on tehty v. 2007	Tarvittaessa vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Ympäristömerkityt tuotteet	Seurakunnan omat siivoojat käyttävät suurimmaksi osaksi biologisesti hajoavia tuotteita. ISS-palvelut käyttää siivoustoiminnassaan ympäristöystävällisiä tuotteita	Hankintojen yhteydessä	Siivoojat, emäntä
Hankintojen ympäristökriteerit	Siivoustoimessa pyritään käyttämään ympäristökriteerit täyttäviä tuotteita, joita ovat ympäristömerkityt tuotteet. ISS-palvelut käyttää siivoustoiminnassaan ympäristöystävällisiä (Joutsenmerkki/Bra miljöval) tuotteita.	Hankintojen yhteydessä	Siivoojat, emäntä
Jätehuollon järjestäminen	Jätehuoltomääräysten mukainen	Jatkuva prosessi	Siivoojat
Henkilökunnan koulutus	Henkilökunnan koulutus ja opastus, jonka tavoitteena on saada tilojen käyttäjät toimimaan niin, että esim. siivousta voitaisiin helpottaa ja jopa määrää vähentää.	Vuosittain	Taluspäällikkö Siivoojat

Haitallisista aineista luopuminen	Haitallisista jäänsulatusaineista on luovuttu. Kartoitetaan käytössä olevien pesuaineiden haitallisuudet	2012	Kiinteistöpäällikkö Seurakuntamestarit
Vaihtoehtoiset tuotteet	Siivoojat sekä ISS käyttävät suurimmaksi osaksi mikrokuituliinaa siivouksessa. Näin vähennetään veden ja pesuaineen tarvetta.	Jatkuva prosessi	Siivoojat, emäntä
Muut toimenpiteet	Tyhjät pesuainekanisterit kierrätetään. Roskapussin uudelleen käyttö.	Jatkuva prosessi	Siivoojat, emäntä

8. KIINTEISTÖHOITO

8.1 Energian ja veden kulutuksen seuranta

Tornion seurakunnan kiinteistöjen energian ja veden kulutuksen seuranta on tarkasteltu jo usean vuoden ajan. Kulutuksen seurantakohteisiin kuuluvat Suensaaren, Parasniemen, Karungin, Antinsaaren, Arpelan ja Thurevikin kiinteistöt. Kiinteistöjen systemaattinen veden, lämmön ja sähkön seuranta toimii siten, että mittarit luetaan kuukausittain ja lukemat merkaataan seurantapaperiin.

Sähkönkulutusta on vertailtu pyytämällä Tornion energialta sähkön käyttötiedot useammalta vuodelta ja Oulun Sähkönmyynti Oy:ltä vuodelta 2010.

8.1.1 Karungin kirkon sähkönkulutus

Vuosien 2007 ja 2010 sähkönkulutuksen välinen ero on 34785 kWh (luvut sähkönkäyttöraportin mukaan) ovat alla olevassa taulukossa.

Karungin kirkko siirtynyt maalämpöön 1.9.2008.

Kirkon sähkömittariin menee myös hautausmaan sähkö, joten kirkon sähkönkulutus on todellisuudessa pienempi.

Vuosi 2007	173675 kWh
Vuosi 2010	138890 kWh
Erotus	-34785 kWh
Muutosprosentti	-20,03 %

8.1.2 Alatornion kirkon sähkönkulutus

Alla olevassa taulukossa on laskettu Alatornion kirkon vuosien 2006 ja 2010 sähkönkulutuksen välinen ero, joka on 117857 kWh (luvut sähkönkäyttöraportin mukaan).

Alatornion kirkko siirtynyt maalämpöön 10.8.2009.

Kirkon sähkömittariin menee myös hautausmaan sähkö, joten kirkon sähkönkulutus on todellisuudessa pienempi.

Vuosi 2006	366335 kWh
Vuosi 2010	248478 kWh
Erotus	-117857 kWh
Muutosprosentti	32,17 %

8.2 Energiakatselmus

Vuonna 2006 energiakatselmus tehtiin seuraaviin kiinteistöihin:

- Tornion kirkko
- Karungin kirkko
- Alatornion kirkko
- Alatornion hautausmaan huoltorakennus
- Parasniemen vanha seurakuntatalo
- Parasniemen kanttorila
- Parasniemen uusi seurakuntatalo

Tulosten perusteella mm. kirkkojen ikkunat ja ovet tiivistettiin.

Vuonna 2011 tehtävässä katselmuksessa otettiin mukaan seuraavat kiinteistöt:

- Karungin seurakuntatalo
- Arpelan seurakuntatalo
- Suensaaren seurakuntatalo, myös talous- ja nuorisotoimistojen tilat
- Antinsaaren leirikeskus

Tehdään seurantakatselmus vuonna 2006 katselmoituihin kohteisiin.

8.3 Energiavastuuhenkilön nimeäminen

Energiavastuuhenkilönä toimiva kiinteistöpäällikkö Martti Kerimaa, seuraa energiankulutusta.

8.4 Henkilöstön koulutus

Henkilökunnalle ei ole pidetty energiakoulutusta, mutta maalaisjärjen käyttäminen on sallittua seurakunnassa. Viimeinen lähtijä sammuttaa valot ja oma tietokone pistetään pois päältä päivän päätteeksi.

8.5 Säästötavoitteiden toteutuminen

Tornion seurakunta ei ole asettanut säästötavoitteita sähkön, lämmön tai veden kulutukselle, mutta sähkön pieneneminen on toteutunut ainakin tehoseuratuissa kiinteistöissä, joissa sähkönkulutus on pienentynyt 11 % vuodesta 2007.

8.6 Uusiutuvan energian käyttö

Karungin ja Alatornion kirkoissa on siirrytty käyttämään maalämpöä (2008 ja 2009). Maalämmön osuus kirkkojen koko energiasta on noin 14 %. Lisäksi Tornion kirkko liitettiin kaukolämmön verkkoon vuonna 2009.

Tornion seurakunta käyttää Savon Voiman myymää sähköä, joka käyttää sähkön tuottamiseen **uusiutuvia energialähteitä 36 %**, (vesi-, tuuli-, aurinko-, bio- ja puuvoimalla), turve- ja fossiili 47 % ja ydinvoimaa 17 %.

8.7 Ekosähkö ja -lämpö

Tornion seurakunta ei käytä ekosähkömerkinnällä merkittyä sähköä, vaikka Vaasan energia käyttääkin uusiutuvia energialähteitä. Sähkönhankinta on yhteinen muutaman muun pohjoisen

seurakunnan kanssa, joten kun nykyinen sähkösopimus päättyy, voidaan harkita siirtymistä ekosähkön käyttöön.

8.8 Energiansäästöviikko

Tornion seurakunnassa ei ole vietetty energiansäästöviikkoa. Osallistutaan energiasäästöviikon tapahtumaan.

8.9 Muut toimenpiteet

Seurakunta on siirtynyt käyttämään energiansäästölamppuja jo vuonna 2007 energiakatselmuksessa esiin tulleiden seikkojen vuoksi.

Kiinteistöpäällikkö Martti Kerimaa on käynyt energiakoulutuksissa sekä pitänyt esitelmän kirkkojen maalämpöön siirtymisestä.

Nuorisotoimiston astianpesukoneen päällä on lappu, jossa lukee ”likaiset astiat” toisella puolella ja toisella puolella ”puhtaat astiat,” joten puhtaat astiat eivät pyöri monta kertaa pesukoneessa.

8.10 Tavoitteet vuosille 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Energian ja veden kulutuksen seuranta	Seurataan kuukausittain	Kuukausittain/vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Karungin kirkon sähkönkulutus	Siirrytty maalämpöön vuonna 2008.	Kuukausittain/vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Alatornion kirkon sähkönkulutus	Siirrytty maalämpöön vuonna 2009	Kuukausittain/vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Tornion kirkon sähkönkulutus	Siirrytty kaukolämpöön vuonna 2009	Kuukausittain/vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Tornion seurakunnan kirkkojen yhteenlaskettu sähkönkulutus	Sähkönkulutusta voitaisiin laskea luopumalla talvella ovien pitämisestä ulos asti auki.	Jatkuva prosessi	Seurakuntamestarit
Seurakunnan teholuetut kiinteistöt	Teholuennassa seitsemän kiinteistöä	Kuukausittain/vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Energiakatselmus	Energiakatselmus on tehty v. 2006 ja 2011 Seurantakatselmus v. 2006 tehtyihin kiinteistöihin	2012-2015	Kiinteistöpäällikkö
Energiavastuuhenkilön nimeäminen	Energiavastuuhenkilönä toiminut kiinteistöpäällikkö	Valittu 2011	Kiinteistöpäällikkö Martti Kerimaa
Henkilöstön koulutus	Henkilökuntaa koulutetaan energian käytöstä yhteisissä palaverissa. Kiinteistöpäällikkö käynyt energiakoulutuksissa	2012 - 2015	Kiinteistöpäällikkö Talouspäällikkö
Säästötavoitteiden toteutuminen	Energian kulutuksen muutoksia seurataan indikaattorien avulla	Kuukausittain/Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö

Seurakunta käyttää läheltä saatavia Väyrysen porkkanoita, Kankaanrannan tomaatteja, Tyrnävän perunaa ja paikallisten leipomoyrittäjien tuotteita. Lähiruoka nähdään ruoantuotantona ja -kulutuksena, joka käyttää oman alueen raaka-aineita ja tuotantopanoksia ja näin edistää aluetaloutta ja työllisyyttä.

9.7 Luomutuotteet

Leirikeskuksen emäntä toimittaa metsästä poimittuja marjoja käytettäväksi jälkiruokiin sekä välipaloihin. Karungin lapsityötoiminnassa lapset keräävät vuosittain mustikkaretkellä marjoja, joista leivotaan mustikkapiirakkaa.

9.8 Kasvisruoka

Seurakunnan emännät tekevät rippileireille ja joukkoruokatilaisuuksiin kasvisruokavaihtoehdon pyydettäessä.

9.9 Reilun kaupan pisteet

Reilun kaupan tuotteita käytetään saatavuuden mukaan. esim. kahvia, teetä, banaaneja.

9.10 Jätehuollon pisteet

Antinsaaren leirikeskuksessa ja Parasniemen seurakuntatalolla on biojäteastia, pahvinkeräyslaatikko ja lasinkeräyspiste.

9.11 Muut toimenpiteet

Keittiöissä toimivilta työntekijöiltä vaaditaan hygieniapassi. Keittiö- ja juhlatilojen vuokraajille jaetaan ohjeet, joissa kiinnitetään huomiota omavalvontaohjeeseen, jätteiden lajitteluun, ovien ja ikkunoiden sulkemisiin ja tilojen siivouksiin.

”Tiedote tilan vuokraajalle”

”Jätteiden lajitteluohjeet” (liite 1)

TIEDOTE TILAN VUOKRAAJALLE

1. Keittiössä toimivalla vastuhenkilöllä tulee olla hygieniapassi.
2. Tiloissa on esillä omavalvontatiedote, johon vuokraajan tulee tutustua ja toimia ohjeiden mukaisesti.
3. Mikäli tilan vuokraaja käyttää keittiössä ulkopuolista, palkkiota vastaan toimivaa tahoa, tulee tilaisuuden laittajalla olla ly-tunnus.
4. Astiat tulee tiskata ja keittiöt siivota ohjeiden mukaisesti.
5. Pöydät ja tuolit tulee laittaa paikoilleen.
6. Salista, eteis- ja WC-tiloista tulee viedä roskat pois ja tilat siivota.
7. Jätteet tulee lajitella ohjeiden mukaisesti.
8. Liinat tulee poistaa pöydiltä ja laittaa pesulaan vietäväksi.
9. Ovet ja ikkunat tulee sulkea lähtiessä sekä tarkistaa, että tulipalovaaraa ei jää.

SEURAKUNNAN TILAT LUOVUTETAAN VUOKRAAJALLE SIISTINÄ JA VUOKRAAJAN TULEE HUOLEHTIA, ETTÄ TILAT ON SIIVOTTU HUOLELLISESTI KÄYTÖN JÄLKEEN.

MIKÄLI VUOKRAAJA EI SIIVOA TILOJA HYVIN, NIIN SEURAKUNTA LÄHETTÄÄ LASKUN SIIVOUSTYÖSTÄ TILAN VUOKRAAJALLE.

9.12 Tavoitteet vuosille 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Jätehuoltoselvitys	Sisältyy ympäristökatselmukseen	Tarkistukset vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Energiakatselmus	Keittiöissä on omavaltontasuunnitelma. Energian käytöstä selvitys energiakatselmuksen yhteydessä	Tarkistukset vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Ympäristömerkityt tuotteet	Ruoka-ainehankinnoissa kehoitetaan käyttämään ympäristömerkittyjä tuotteita, luomutuotteita, Reilun kaupan tuotteita ja/tai lähiruokaa.	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Reilun kaupan tuotteet	Suositaan Reilun kaupan tuotteita	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Ravintosuositukset	Eriytynyt huomio ravintosuosituksiin	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Lähituotteet	Seurakunta käyttää neljän eri toimittajan lähituotteita. Lisätään lähituotteiden käyttöä saatuuden mukaan	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Luomutuotteet	Leirikeskuksessa käytetään paikallisia metsästä poimittuja marjoja. Lisätään luomutuotteiden käyttöä.	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Kasvisruoka	Kasvisruoka on yhtenä vaihtoehtona ruokailuissa	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Reilun kaupan pisteet	Lisätään Reilun kaupan tuotteiden käyttöä	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Jätehuollon pisteet	Antinsaaren leirikeskuksessa on biojäteastia, pahvinkeräyslaatikko ja lasinkeräyspiste.	Vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Muut toimenpiteet	Keittiössä toimivilla työntekijöillä oltava hygieniapassi. Tiedote tilan vuokraajille ja jätteiden lajitteluohjeet jaetaan aina uusille vuokraajille.	Vuosittain	Kirkkoherranviraston ja taloustoimiston työntekijät

10. TOIMISTOTYÖ

10.1 Jätehuoltoselvitys

Toimistojen jätehuoltoselvitys on tehty vuonna 2007 Susanna Kurppa-Riston toimesta sisäiseen ympäristökatselmukseen. Toimistoissa on paperin- ja pahvinkeräys. Kirjekuoria ja muuta paperimateriaalia käytetään uudelleen mahdollisuuksien mukaan.

10.2 Energiansäästöohjeet

Energiaselvitys/-katselmus tehdään vuonna 2011.

TOIMISTOT

- Valitse energiatehokkaita koneita ja laitteita. Suosi ympäristömerkittyjä tuotteita.
- Sulje tulostimet, kopiokoneet, tv:t ja tietokoneet virtakytkimestä, kun et enää tarvitse niitä. Valmiustilat ovat yksi suurimmista turhan energian kuluttajista.
- Aktivoi energiansäästöasetukset tietokoneeseen ja muihin laitteisiin
- Sulje tietokoneen näyttö lähtiessäsi kokoukseen tai lounaalle
- Pyri ottamaan kaksipuolisia kopioita. Säästät konetta, värijauhetta, sähköä ja paperia.
- Keskitä kopiotyöt. Sähkönkulutus lisääntyy joka kerta, kun kone lämpenee lepotilasta aktiivitilaan.

KIINTEISTÖT

- Hanki kodinkoneiksi parhaita A-energialuokan tuotteita
- Hanki uusiutuvasta energiasta tuotettua sähköä
- Koneellinen ilmastointi kuluttaa paljon lämpöä. Älä käytä sitä turhaan.
- Pidä huonelämpötila terveellisen alhaisena – vähennä asteen verran! Toimistotyössä 21 astetta riittää hyvin. Tarvittaessa lisää vaatetustasi.
- Jos kiinteistössä ei oleskella pitkään aikaan, vähennä lämmitystä runsaasti. Suuren huonetilan lämmitys maksaa paljon.
- Kun tuuletat, niin tee se nopeasti ristivedolla. Älä jätä ikkunaa raolleen päiväksi.

VALAISTUS

- Sammuta valot aina, kun lähdet huoneesta yli kymmeneksi minuutiksi myös loisteputki-valaisimet. Lamppujen sammuttaminen ei vaurioita loisteputkivalaisimia eikä aiheuta kulutuspiikkejä sytytettäessä.
- Pöly ja lika loisteputkissa voi alentaa valaistustasoa jopa 20 %.
- Valitse energiansäästölamppuja tai loisteputkia.
- Loisteputki kuluttaa sähköä vain neljänneksen siitä mitä tavallinen hehkulamppu. Lisäksi loisteputki kestää noin kahdeksan kertaa pitempään kuin hehkulamppu

PAPERIN KULUTUS

- Tulosta vain se, mitä todella tarvitsee tulostaa.
- Käytä esikatselutoimintoa, jotta välttyt hukkatulosteilta
- Joka tapahtumaan ei tarvita kertakäyttöistä käsiohjelmaa.
- Käytä laulukirjoja monisteiden asemesta
- Käytä sähköistä tiedonhallintaa paperin asemesta aina kun voit.
- Kopioi ja tulosta kaksipuolisesti
- Tulosta kaksi arkkia samalle sivulle ja pienennä sivujakopioitaessa
- Käytä hylky-A4: sia ”suttupaperina” ja muistilappuina
- Hyödynnä käytettyjä kirjekuoria sisäisessä postituksessa
- Käytä kertakäyttöpyyhkeitä säästeliäästi.
- Hankkikaa kiertopyyherulla paperisten käsipyyhkeiden tilalle.
- Valitse ympäristömerkittyjä paperituotteita, jotka on valmistettu kierrätysmateriaalista ilman valkaisua.
- Lajittele paperit paperinkeräykseen

VEDEN KULUTUS

- Älä pese tai huuhtelee astioita juoksevan veden alla.
- Pese pyykki mahdollisuuksien mukaan säästöohjelmalla. Pese täysiä koneellisia käytä erilaisia säästö- ja vajaatäyttöohjelmia.
- Älä jätä hanoja auki. Ilmoita vahtimestarille vuotavista hanoista tai wc-istuimista heti.

- Vaihda vanhat koneet ja laitteet nykyaikaisiin: Uudet astian- ja pyykinpesukoneet kuluttavat vettä vain puolet verrattuna 15 vuotta vanhoihin koneisiin, ja uudet WC-istuimet kuluttavat vettä alle puolet vanhoihin verrattuna

10.3 Ympäristömerkityt tuotteet

Osassa näytöistä ja koneista TCO- tai Energy Star- merkki. Toimistoissa tehostetaan edelleen ympäristömerkittyjen tuotteiden lisäämistä niin, että se on osa jatkuvaa toimintaa.

10.4 Hankinnat

Toimistotyön hankintaohjeet on osa Tornion seurakunnan hankintaohjetta. Hankintaohjeessa kehoitetaan käyttämään tuotteita, joissa on Pohjoismainen joutsenmerkki, Bra Miljöval-merkki, EU:n ympäristömerkki, Energy Star – merkki, tai TCO-merkki.

Osa tuotteista hankitaan yhdessä muiden pohjoisten seurakuntien kanssa, mm. atk-laitteet hankitaan keskitetysti.

10.5 Paperin kulutuksen vähentäminen

Työntekijät pyrkivät vähentämään paperinkulutusta mm. tulostamalla kaksipuolisia papereita ja käyttämällä turhia papereita suttupapereina. Myös kierrätystä on parannettu.

10.6 Kertakäyttötavotteiden vähentäminen

Suensaaren seurakuntatalon toimistossa jätteiden/kertakäyttötavotteiden määrän vähentämiseksi vakituksella henkilökunnalla on omat kahvimukit ja tarjolla on myös tilapäisille juojille talon puolesta kahvikupit. Myös eväät syödään talon tarjoamista astioista ja ruokailuvälineillä. Kopiokoneiden värikasetit palautetaan valmistajalle uusiokäyttöön.

10.7 Muut toimenpiteet

Toimistojen viihtyisyyttä on lisätty huonekasveilla, valolla, tekstiileillä ja pintojen kunnostuksella.

10.8 Tavoitteet vuosille 2012 - 2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Jätehuoltoselvitys	Sisältyy ympäristökat-selmukseen	Tarkistukset vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Energiansäästöohjeet	Energiaselviatys/-katselmus tehdään v. 2012-2013	2012-2013	Kiinteistöpäällikkö
Ympäristömerkityt tuotteet	Hankinnoissa suositetaan ympäristömerkittyjä tuotteita	Vuosittain	Taluspäällikkö Työntekijät
Hankinnat	Hankinnoissa huomioidaan ympäristöystävällisyys ja energian säästö	Vuosittain hankintojen yhteydessä	Taluspäällikkö Työntekijät
Paperin kulutuksen vähentäminen	Paperien kaksipuolinen tulostus ja kopiointi	Päivittäin	Työntekijät
Kertakäyttötavotteiden vähentäminen	Paperien ja kirjekuorien uusiokäyttö. Työntekijöillä omat kahvimukit. Kopiokoneiden ja tulostimi-	Päivittäin	Työntekijät

	en värikasetit palaute- taan valmistajalle.		
Muut toimenpiteet	Toimistojen viihtyisyyttä on parannettu huone- kasveilla, valolla, tekstii- leillä ja pintojen kunnos- tuksella	Vuosittain	Siivoojat

11. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Tornion seurakunnalla on nejä hautausmaata: Suensaaren hautausmaa Tornion keskustassa, Parasniemen hautausmaa Alatornion kirkolla, Karungin kirkon hautausmaa ja Huruvaaran hautausmaa Karungissa.

Hautausmaa	Pinta-ala	%
Parasniemen hautausmaa	9,0230 ha	65,44
Suensaari	2,0326 ha	14,74
Karungin kirkon hautausmaa	0,7680 ha	5,57
Huruvaaran hautausmaa	1,9650 ha	14,25
Yhteensä	13,7886 ha	100,00

Viheralueita seurakunnalla on Parasniemen alueella. Parasniemen vanhan pappilan alue kuuluu perinnemaisemaan ja seurakunta tukee Parasniemen luonnon monimuotoisuutta ottamalla lammaskarjaa rantakaistaleelle. Lampaat käyttävät alueen kasvuston ravinnokseen ja edesauttavat sitä, ettei maaperän kasvusto yksipuolistu. Samalla lampaat lannoittavat aluetta ja rikkovat maan pintaa tuoden savisen maaperän näkyville. Savisesta maaperästä hyötyvät pääskysset, sillä ne käyttävät saven pesänrakennusaineenaan.

Seurakunnan viheralueisiin kuuluu myös peltoa, joka kasvaa Parasniemen tien varressa hautausmaata vastapäätä Lystimettän ympärillä.

11.1 Ympäristöselvitys

Osa Tornion seurakunnan hautausmaiden ympäristöselvityksestä on tehty vuonna 2007. Sen perusteella on tehty toimenpiteitä varsinkin hautausmaiden jätehuollossa. Suurin osa haravointijätteestä ja muusta biojätteestä, jota hautausmaalla syntyy, viedään komposteihin, joita on mm. Parasniemen hautausmaan lähellä sekä Karungin Huruvaaran hautausmaan lähellä. Karungin kirkon hautausmaan biojätteet kerätään traktorin peräkärriin, jonka paikallinen maanviljelijä käy tyhjentämässä omalle kompostialueelleen.

Kaikkien hautausmaiden kasteluvetenä käytetään vesijohtovettä. Salaojien jätevedet ohjataan Tornion Vesi Oy:n pumppaamolle, joka ohjaa ne Haaparannan puolen vesipuhdistamolle.

Mikään Tornion seurakunnan hautausmaista ei sijaitse pohjavesialueella Lapin ympäristökeskuksen antamien pohjavesialuekarttojen mukaan.

11.2 Hoito-ohjeet ja koulutus

Hautausmailla noudatetaan hautausmaakaavaa, käyttösuunnitelmaa ja lisäksi, mitä hautaus-toimilaissa, kirkkolaissa, kirkkojärjestyksessä ja Tornion seurakunnan hautaustoimen ohjesäännössä sekä muissa laeissa ja asetuksissa hautaustoimesta säädetään.

Tornion seurakunnan hautausmaiden hoidosta vastaavat etunaiset. Etunaiset ovat kesätyöntekijöitä, jotka ovat olleet useampana vuonna Tornion seurakunnan hautausmailla töissä. Heidän vastuullaan on uusien kesätyöntekijöiden koulutus ja alueiden hoito.

Hautausmaakaavojen ja -käyttösuunnitelmien teko on laitettu tavoitteeksi Toimintasuunnitelmassa vuosille 2011 - 2013.

11.3 Jätehuollon järjestäminen

Hautausmailla noudatetaan kunnallista jätehuoltomääräystä. Hautakynttiläjätteiden vähentämiseksi on ryhdytty keräämään lyhtyjen metallikansia kierrätykseen Parasniemen ja Huruvaaran hautausmailla. Muovikuoret ja steariinijätteet menevät vielä sekajätteisiin, mutta kun lähi-alueelle avataan energiajätteenpolttolaitos, on mahdollista, että jätteet annetaan poltettavaksi. Ouluun on rakenteilla jätteenpolttolaitos, joka aloittaa toimintansa syksyllä 2012. Se tulee otamaan vastaan Oulun alueen jätteiden lisäksi jätteitä myös muualta Pohjois- ja Itä-Suomesta. Liite 1.

Kaikkien Tornion seurakunnan hautausmaiden sankarihaudoille on suunnitelmana laittaa lyhdyt, joissa voisi polttaa tavallista lyhtykynntilää. Karungissa tämä on jo toteutunut, ja siellä on lyhdyt sankarihaudoilla.

11.4 Hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen inventointi

Parasniemen vanhalla hautausmaalla osa haudoista on poistettu käytöstä ja museoitu. Suensaaren hautausmaalla seurakunnalle palautuneiden hautojen arvokkaat muistomerkit säilytetään.

Alatornion kirkon ja hautausmaasta löytyy pienimuotoisesti dokumentoitua tietoa Pirkkiön Historia – kirjasta, joka käsittelee Pirkkiön kylää ja Alatornion seurakunnan vaiheita.

Tornion kirkon hautausmaa-alueesta hautamuistomerkkeineen on tehty kirjanen ”Tornion kirkkotarha”.

11.5 Luonnonvaraisen hoidon alueet

Parasniemen hautausmaa rajoittuu rautatiehen etelässä ja lännessä ja radan varteen on jätetty luonnonvaraisen hoidon aluetta. Alueella kasvaa mm. koivuja, lehtikuusia, pajua, muutama mänty ja kuusi sekä erilaisia sammalia ja jäkälää mm. karhunsammal, torvijäkälä ja poronjäkälä.

11.6 Luonnonmuistolehdot

Karungin Huruvaaran hautausmaa on metsähautausmaa, joka on otettu käyttöön 1870-luvulla. Tämä hautausmaa luokitellaan olevan metsätilassa, jota raivataan tarvittaessa. Hautausmaan pohjoisalue on koskematonta ja hoitamatonta metsäaluetta, jossa on sammalmattoja ja luonnonkivistä tehtyjä muistomerkkejä.

Huruvaaran hautausmaan koko on noin 14 % Tornion seurakunnan hautausmaa-alueista.

11.7 Perennat ja muut istutukset

Karungin hautausmaalle on istutettu pihlajia ja ruusupensaita. Kaikkien hautausmaiden sankarihautojen kesäruusut ostetaan Palasrinteen puutarhalta. Juurakot myydään syksyllä halukaille.

Tornion seurakunnalla ei ole omaa puutarhuria vaan hautausmaan puutarhatöitä hoitavat kesätyöntekijät etunaisen johdolla. Puutarhurin puutteen vuoksi seurakunta ei käytä monivuotisia kukkia istutuksissaan, koska kukkien talvisäilytys on lähes mahdotonta tieto-aidon puuttuessa. Hautausmailla ei pääsääntöisesti ole kukkapenkkejä. Parasniemen hautausmaan kes-

kusaukiolle on tosin suunnitteilla penkki ja kukkaistutusalue, johon voisi olla mahdollista laittaa monivuotisia kukkia sekä kesäkukkia lisäväriä antamaan.

11.8 Haitallisten kemikaalien vähentäminen

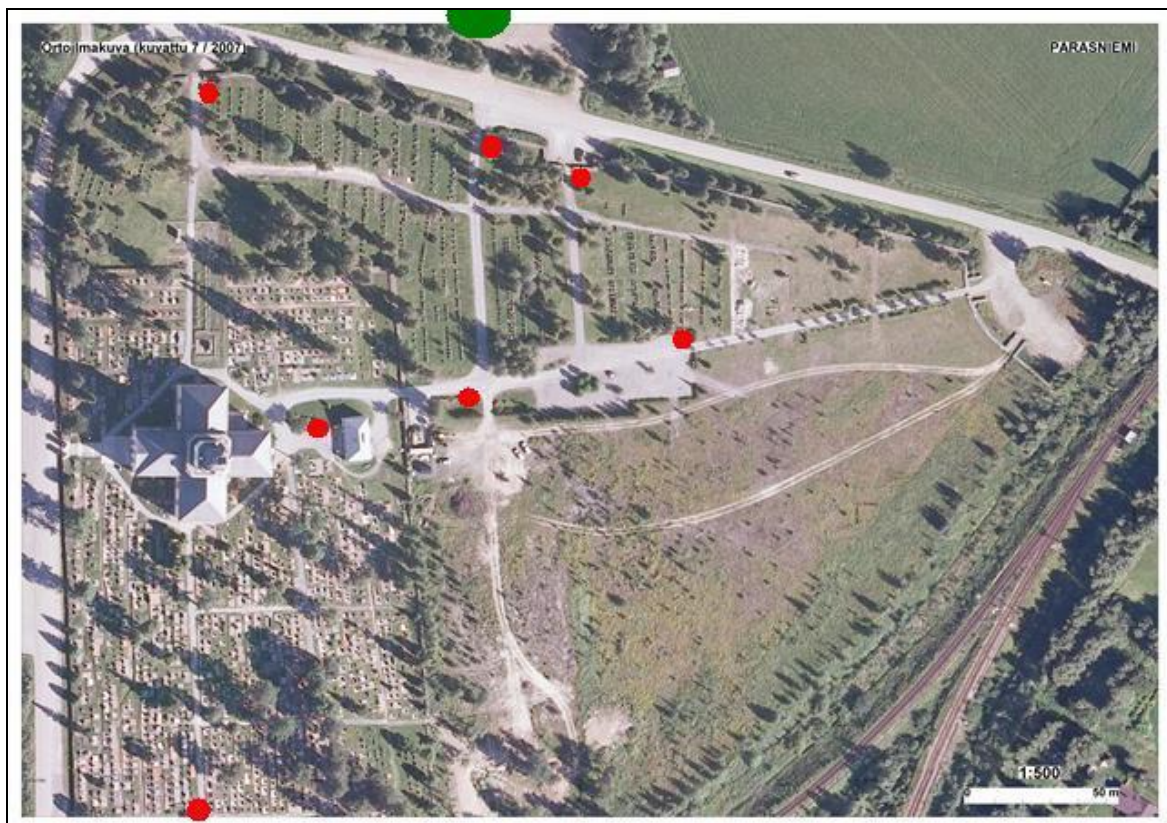
Kirvojen poistoon Tornion seurakunnan hautausmailla käytetään Tolu-vettä. Kemiallisia rikkaruohonpoistoaineita hautausmailla ei käytetä.

11.9 Vaihtoehdot muovisille hautakynntilöille

Seurakunnan sisällä on tutustuttu Ekolyhtyihin. Kaikkien hautausmaiden sankarihaudoille on suunnitelmassa laittaa lyhdyt, joissa voisi polttaa tavallista lyhtykynntilää.

11.10 Hyötyjätepisteet

Parasniemen hautausmaalla on kierrätyspisteet pahville, biojätteelle, metallille ja sekajätteelle. Karungin Huruvaaran hautausmaalla kerätään puutarhajätettä, metallia ja sekajätettä. Karungin kirkon ja Suensaaren hautausmailla kerätään puutarhajätettä ja sekajätettä.

Kuva 1: Parasniemen hautausmaan jätepisteet

11.11. Kasteluveden vähentäminen

Pyritään vähentämään kasteluveden käyttöä.

11.12 Vähäpäästöiset työkoneet ja polttoaineet

Tornion seurakunta käyttää hautausmaillaan ruohonleikkureita, siimareita, pientraktoria, puutarhatraktoria sekä maaporaa. Työkoneissa käytetään normaalia polttoainetta.

11.13 Muut toimenpiteet

Uusien alueiden nurmettamista on minimoitu ottamalla uudelleen käyttöön hautoja, joiden halinta-aika umpeutunut. Hautausmaalle laitetaan linnunpönttöjä. Alumiiniset hautauskulkusiltojen hankinta (vähentää puujätettä). Haudoilta poistetut vanhat hautamuistomerkit asetetaan esille hautausmaan museoalueella. Hautausmailla järjestetään siivouspäiviä.

Seurakunta pyrkii piakkoin siirtymään eko-kukka-alustoihin rajanaapurinsa Haaparannan innoittamana. Tornion kukkakauppiaat käyttävät jo nyt eko-alustoja Haaparannalle menevissä tieluksissa

11.14 Tavoitteet vuosille 2012 - 2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Ympäristöselvitys	Ympäristöselvitys on tehty v. 2007. Hautausmaiden ja viheralueiden ympäristövaikutuksia seurataan aktiivisesti.	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö, Hautausmaiden työntekijät
Hoito-ohjeet ja koulutus	Noudatetaan hautausmaakaavaa ja käyttösuunnitelmaa. Kesätyöntekijöille pidetään töihin tultaessa infotilaisuus. Hautausmaiden etunaiset antavat alueiden hoito-ohjeet ja perehdyttävät kesätyöntekijät töihin.	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö Talouspäällikkö Hautausmaiden työntekijät
Jätehuollon järjestäminen	Noudatetaan kunnallista jätehuoltomääräystä	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen inventointi	Kulttuurihistoriallisista arvoista on julkaistu kirjallisuutta. Inventointi yhdessä Tornionlaakson maakuntamuseon kanssa	2012-2014	Talouspäällikkö
Luonnonvaraisen hoidon alueet	Parasniemen hautausmaan lähelle on jätetty luonnonvaraisen hoidon alue	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Luonnonmuistolehdot	Karungin Huruvaaran hautausmaa pidetään luonnonmukaisena	Seuranta vuosittain	Hautausmaiden hoitajat
Perennat ja muut istutukset	Suositaan monivuotisia kukkia ja kasveja	Vuosittain	Hautausmaiden työntekijät
Haitallisten kemikaalien vähentäminen	Kirvojen poistoon käytetään Tolu-vettä. Kemiallisia rikkaruohonpoistoaineita ei käytetä.	Vuosittain	Hautausmaiden työntekijät
Vaihtoehdot muovisille hautakenttilöille	Seurakunnassa on tutustuttu Ekolyhtyihin. Sankarihaudoille on suunniteltu laittaa lyhdyt, joissa voisi polttaa tavallista lyhtykenttilää.	Vuosittain	Hautausmaiden työntekijät

Hyötypisteet	Hautausmaille lisätään kierrätysastioita tarvittaville materiaaleille	Vuosittain	Hautausmaiden työntekijät
Kasteluveden vähentäminen	Pyritään vähentämään kasteluveden käyttöä	Vuosittain	Hautausmaiden työntekijät
Vähäpäästöiset työkonet ja polttoaineet	Pyritään huomioimaan hankintojen yhteydessä	Vuosittain	Hautausmaiden työntekijät
Muut toimenpiteet	Järjestetään siivouspäivä. Suositellaan eko-alustojen käyttöä.	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö Talouspäällikkö

12. LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET

Seurakunnalla on Antinsaaren leirikeskus Alaraumolla n. 7 km Tornion keskustasta Keminsuuntaan. Leirikeskusta käytetään leiri- ja kurssitoimintaan. Leirikeskus on rakennettu vuosina 1993 - 2000.

12.1 Ympäristöselvitys

Leirikeskus koostuu viidestä erillisestä rakennuksesta sekä kappelista. Päärakennukseen on sijoitettu ruokasali ja kaksi opetustilaa, jotka on mahdollista yhdistää yhdeksi suureksi saliksi. Majoitusrakennuksia on kolme, joissa on 12, 16 ja 28 vuodepaikkaa 4 hengen huoneissa. Leirikeskukseen sisältyy myös sauna- ja takkahuonerakennus.

Antinsaaren leirikeskus ei sijaitse pohjavesialueella Lapin ympäristökeskuksen antamien pohjavesialuekarttojen mukaan.

12.2 Ympäristöohjelma

Antinsaaren ympäristötavoitteet on tehty osaksi normaalia Tornion seurakunnan ympäristöohjelmaa.

12.3 Jätehuollon järjestäminen

Antinsaaren leirikeskuksessa on jätekatos sekajäte-, biojäte- ja pahvinkeräysastioille. Lasinkeräysastia on erillään varastokatoksessa. Paperinkeräysastian laitto on suunnitteilla.

12.4 Jätevesien käsittely

Leirikeskuksen keittiön, vessojen ja saunan jätevedet käsitellään kemiallis-biologisella Green Rock BioStone-200 jäteveden käsittelyjärjestelmällä. Jätevesipuhdistamo on nykyisten jätevesimääräyksien mukainen. Jätevesipuhdistamoon on 2.9.2005 tehty uusimiskorjaustoimenpiteitä.

12.5 Luontoarvojen suojelu

Antinsaaren ympäristöön kuuluu vielä luonnollista niittyä ja rantakoivikoita. Leiripaikan läheisyydessä virtaa Raumonjoki, jossa on hyvä uimavesi. Leirikeskuksen ympäristö pyritään pitämään luonnontilassa. Suunnitteilla on luontoarvojen tarkempi kartoitus.

12.6 Biojätteiden kompostointi

Antinsaaren leirikeskukseen on hankintalistalla komposti, joka aiotaan sijoittaa uuden luontopolun läheisyyteen, jotta sitä voisi käyttää myös opetustarkoitukseen.

12.7 Pesäpöntöt ja luontopolut

Antinsaaren leirikeskukseen on suunnitteilla luontopolku, jotta leiriläiset voisivat tutustua luonnon monimuotoisuuteen leirien yhteydessä. Lisäksi pyritään parantamaan paikallisten lintujen oloja asentamalla niille pesimispönttöjä laajalle alueelle leirikeskuksen ympärille. Liite 2 esittää kartan Antinsaaren leirikeskuksesta.

12.8 Vapaaehtoiset suojelukohteet

Pyritään säilyttämään leirikeskuksen niityt, rantakoivikot ja rantakasvillisuus.

12.9 Kuljetukset

Kävijöiden määrän ollessa isompi leirialueelle mennään linja-autolla tai bussitaksilla. Leirialueen liikenne on varsin reipasta, koska Antinsaaressa sijaitsee päiväkerho ja siellä pidetään paljon erilaisia tilaisuuksia. Antinsaaressa käy viikoittain mm keittiöhenkilökuntaa, lastenohjaajia, muita hengellisen työntekijöitä ja kiinteistövastaava. Liikennettä lisää myös se, että vanhemmat noutavat lapsensa Antinsaaresta.

12.10 Muut toimenpiteet

Leireillä opetetaan kierrätystä ja kunhan komposti saadaan toimivaksi, myös sen käyttöä. Lastenleirillä (10-12-vuotiaat) istutetaan Antinsaareen puu "Viljele ja varjele" -periaatetta kunniottaen.

12.11 Tavoitteet vuosille 2012-2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Ympäristöselvitys	Tarkistus	Ympäristöohjelma-kausittain	Kiinteistöpäällikkö
Ympäristöohjelma	Tarkistus	Ympäristöohjelma-kausittain	Kiinteistöpäällikkö
Jätehuollon järjestäminen	Jätekatos sekajäte-, biojäte- ja pahvinkeräysastioille. Erillinen lasinkeräys ja paperinkeräyspiste.	Tarkistukset vuosittain	Emäntä/apuemäntä
Jätevesien käsittely	Jätevesipuhdistamo on nykyisten jätevesimääryksien mukainen.	Tarkistukset vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Luontoarvojen suojeleminen	Suunnitteilla luontoarvojen tarkempi kartoitus	2012 - 2014	Kiinteistöpäällikkö
Biojätteiden kompostointi	Kompostointia tehostetaan	Vuosittain leirien yhteydessä	Emäntä/apuemäntä
Pesäpöntöt ja luontopolut	Antinsaaren leirikeskukseen on suunnitteilla luontopolku, jotta leiriläiset voisivat tutustua luonnon monimuotoisuuteen leirien yhteydessä. Lisäksi pyritään parantamaan paikallisten lintujen oloja asentamalla niille pesimispönttöjä laajalle alueelle leirikeskuksen ympärille.	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö
Vapaaehtoiset suojelukohteet	Rantamaiseman suojeleminen	Vuosittain	Leirien vetäjät

Kuljetukset	Joukkokuljetukset	Leirien aikana	Leirien vetäjät
Muut toimenpiteet	Leireillä opetetaan kompostointia. Lapset istuttavat "Antinsaaren puun". Viljele ja varjele periaatetta kunnioittaen.	Leirien aikana	Leirien vetäjät

13. METSÄNHOITO

13.1 Metsälain ympäristönormien noudattaminen

Tornion seurakunnan metsänhoitosuunnitelman on laatinut Lapin metsäkeskus. Metsäsuunnitelma on laadittu metsälain, Pohjois-Suomen metsäsuositusten, metsäsertifiointin sekä metsäkeskuksen sertifioitun laatu- ja ympäristöjärjestelmän vaatimusten mukaisesti. Metsänhoitosuunnitelman voimassaoloaika on vuodesta 2005 vuoteen 2014.

Seurakunnan metsäomaisuus keskittyy kahteentoista metsäpalstaan Tornion kunnan alueilla. Näiden metsäpalstojen lisäksi suunnitelmaan sisältyy muutamia alueita esim. peltoja ja tontteja, jotka eivät ole metsätalouskäytössä. Metsäsuunnitelman kokonaisala on 653 hehtaaria. Suurin osa seurakunnan metsistä on nuorta kasvatusmetsää.

Maalaji	ha
Metsämaata	523,5
Kitumaata	64,7
Joutumaata	35,0
Metsätalouden maa yhteensä ha	623,2

13.2 Luonnonsuojelulain noudattaminen

Seurakunnan metsäpalstoilta löytyy suojeltavia alueita seuraavasti;

Kylä	Tila	Suojeltava alue	Kuvio	Erityispiirteet
Ylivojakkala	Partiometsä	Kitumaa, räme, luonnontilainen suo	5	-
Ylivojakkala	Partiometsä	Kitumaa, räme, luonnontilainen suo	8	-
Ylivojakkala	Partiometsä	Joutumaa, neva, luonnontilainen suo	11	-
Ylivojakkala	Partiometsä	Joutumaa, neva, luonnontilainen suo	13	-
Pirkkiö	Parasniemi	Joutumaa, letto, luonnontilainen suo	272	Pohjavesialue
Laivaniemi	Välilahti	Luonnontilainen suo	553	Harmaaleppiä ja raitoja
Laivaniemi	Välilahti	Luonnontilainen suo	554	Harmaaleppiä, raitoja ja korpipaatsama
Pirkkiö	Parasniemi	Kitumaa, korpi, luonnontilainen suo	571	Rantametsä. Merkitystä lähimaisemassa

Pirkkiö	Parasniemi	Joutomaa, korpi luonnontilainen suo	573	Rantametsä. Merkitystä lähimaise- massa
Pirkkiö	Parasniemi	Kitumaa, kangas, sois- tunut kangas	582	Merenranta-alue. Merkitystä lähimaise- massa

Tornion seurakunta on pyytänyt Lapin ympäristökeskukselta maaliskuussa 2007 lausunto-
pyyntöä omistamastaan Partiometsän palstalta löytyvistä mahdollisista suojeltavista luonto-
tyypeistä. Lapin ympäristökeskuksen lausunnon mukaan Partiometsän palstalta ei löydy
uhanalaisien kasvien, sienien, kääväkkäiden tai eläimien havaintopaikkatietoja. Alueella ei tie-
dettävästi ole myöskään suurten petolintujen pesäreviireitä eikä ulkoilu- eikä moottorikelkkailu-
reittejä. (Lausunto 16.3.2007)

13.3 Metsien sertifiointi

Tornion seurakunnalle on myönnetty PEFC-metsäsertifiointitodistus 5.12.2005, joka on voi-
massa 5.12.2010 asti. Tämän todistuksen on myöntänyt Inspecta Sertifiointi Oy. Otetaan ta-
voitteeksi sertifiointin uusiminen.

13.4 Isojen petolintujen ja liito-oravien säästäminen

Seurakunnan metsissä ei ole tiedossa olevia isojen lintujen ja liito-oravien pesäpuita.
Otetaan huomioon metsänhoitotöiden yhteydessä.

13.5 Osallistuva metsäsuunnittelu

Huomioidaan metsätaloussuunnitelman uudistamisen yhteydessä.

13.6 Vastuuhenkilöiden koulutus

Pyritään osallistumaan koulutuksiin mahdollisuuksien mukaan.

13.7 Luonnonmuistomerkin tai luonnonsuojelualueen perustaminen

Seurakunta ei ole perustanut luonnonsuojelualueita tai luonnonmuistomerkkiä.
Pohditaan perustettavaksi ja rauhoitettavaksi luonnonsuojelualueeksi osa Parasniemeä.

13.8 Perintömetsä

Tornion seurakunta ei ole osallisena WWF:n Perintömetsä-kampanjassa.

13.9 Metsien ennallistaminen

Seurakunnan metsiä ei ole ennallistettu.

13.10 Kesähakkuiden lopettaminen

Metsätoimikunnan puheenjohtaja Heimo Paason ilmoittaman tiedon mukaan kesähakkuita ei
ole tehty seurakunnan omistamissa metsissä. Hakuut on suoritettu roudan ollessa maassa.

13.11 Muut toimenpiteet

Parasniemen koivikon harvennuksen yhteydessä syntyneet risut, pajut, oksat ja latvukset on
myyty eteenpäin hakemateriaaliksi hakepolttolaitokselle. Metsätoimikunta on tehnyt metsäret-
kiä vuosittain.

13.12 Tavoitteet vuosille 2012 - 2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Metsälain ympäristönormien noudattaminen	Huomioidaan metsälain vaatimukset	Vuosittain toimenpiteiden yhteydessä	Taluspäällikkö Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Luonnonsuojelulain noudattaminen	Huomioidaan luonnonsuojelulain vaatimukset	Vuosittain toimenpiteiden yhteydessä	Taluspäällikkö Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Metsien sertifiointi	Sertifioinnin uusiminen	2012-2013	Taluspäällikkö
Isojen petolintujen ja liito-oravien säästämisen	Metsänhoidon yhteydessä	Vuosittain toimenpiteiden yhteydessä	Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Osallistuva metsäsuunnittelu	Huomioidaan metsäsuunnitelman uudistamisen yhteydessä	2013-2014	Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Vastuuhenkilöiden koulutus	Tarvittaviin koulutuksiin osallistuminen	Vuosittain	Taluspäällikkö Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Luonnonmuistomerkin tai luonnonsuojelualueen perustaminen	Pohditaan perustettavaksi ja rauhoitettavaksi luonnonsuojelualueeksi osa Parasniemeä	2012-2015	Kirkkoherra Taluspäällikkö
Perintömetsä	Vanhojen metsälohkojen jättäminen hakkuiden ulkopuolelle.	Vuosittain toimenpiteiden yhteydessä	Taluspäällikkö Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Metsien ennallistaminen	Huomioidaan metsäsuunnitelman uudistamisen yhteydessä	2013-2014	Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Kesähakkuiden lopettaminen	Seurakunnan metsissä ei ole tehty kesähakkuita. On metsänmyynnin ehtona ostajalle.	Metsänhakkuiden yhteydessä	Taluspäällikkö Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso
Muut toimenpiteet	Parasniemen koivikon harvennuksen yhteydessä syntyneet risut, pajut, oksat ja latvukset on myyty eteenpäin hakemateriaaliksi hakepolttolaitokselle. Metsätoimikunta tehnyt metsäretkiä vuosittain	Vuosittain	Taluspäällikkö Metsätoimikunnan pj. Heimo Paaso

14. LIIKENNE

14.1 Liikenneselvitys

Vuonna 2007 tehdyn liikenneselvityksen perusteella voidaan sanoa että kimppakyydit seurakunnan työntekijöiden kesken on varsin yleinen toimintatapa. Suuri osa työntekijöistä kulkee jalan tai pyörällä töissä. Varsinkin kesällä reippailijoita on runsaasti. Lyhyitä työmatkoja hoideaan usein ilman autoa ja pidempiin matkoihin käytetään kimppakyytejä. Retkille tilataan etupäässä linja-auto tai bussitaksi.

14.2 Ajoneuvojen energiankulutus ja huolto

Seurakunnan käytössä olevaa autoa huolletaan säännöllisesti ja sen käyttöä seurataan ajopäiväkirjan avulla.

14.3 Ympäristöominaisuudet hankinnoissa

Hankinnoissa tullaan noudattamaan uutta, vuonna 2011 laadittua, hankintaohjetta.

14.4 Polttoaineen valinta

Seurakunnan autossa käytetään tavallista dieseliä, työkoneissa ja siimaleikkureissa pienkonebensiniä.

14.5 Taloudellisen ajotavan koulutus

Tehty ohje ”Turvallisen ja taloudellisen ajotavan vinkkejä”, joka on liitteenä 3. Ohje jaetaan kaikille työntekijöille.

14.6 Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset

Kimppakyydit ovat varsin yleinen toimintatapa, on helppoa ja säästävää kulkea esimerkiksi keskustasta Antinsaareen ja takaisin yhdellä autolla kuin että jokainen käyttäisi omaa autoaan ja ajaisi toistensa perässä edestakaisin.

14.7 Kevyt- ja joukkoliikenteen lisääminen

Seurakunta on saanut yhteispyörän asiointeja varten Karungin kirkon ja Huruvaaran hautausmaalle. Pyörä on saatu lahjoituksena diakonissa Sirkka-Liisa Ristolta.

14.8 Toimintojen logistiikan kehittäminen

Tarvittavat kulkemiset suunnitellaan siten, että huomioidaan kimppakyytien mahdollisuudet sekä käytetään yhteiskuljetuksia linja-autolla.

14.9. Muut toimenpiteet

Torniossa on hyvät edellytykset pyöräilylle. Keskustan alueella on suhteellisen hyvin kevyen liikenteen teitä. Seurakunnan kiinteistöjen pihoilla on henkilökunnan autoille lämmityspistorasioita. Tornion kirkon ja Suensaaren seurakuntatalojen pihasuunnitelmissa on huomioitu erityisen hyvin liikuntaesteiset. Pihojen rakentaminen toteutetaan kesällä 2011.

14.10 Tavoitteet vuosille 2012 - 2015

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
Liikenneselvitys	Liikenneselvitys on tehty	Tarkistukset vuosittain	Taluspäällikkö
Ajoneuvojen energiankultus ja huolto	Seurakunnan käytössä olevaa autoa huolletaan säännöllisesti ja sen käyttöä seurataan ajopäiväkirjan avulla. Koneet huolletaan ohjeiden mukaan.	Huoltoaikojen yhteydessä	Seurakuntamestari, Kiinteistö- ja hautausmaa työntekijät
Ympäristöominaisuudet hankinnoissa	Hankinnoissa noudatetaan hankintaohjetta	Hankintojen yhteydessä	Kiinteistöpäällikkö, Taluspäällikkö
Polttoaineen valinta	Puhtaat polttoaineet ja öljyt	Tarvittavien täyttöjen yhteydessä	Seurakuntamestari, Kiinteistö- ja hautausmaa työntekijät
Taloudellisen ajotavan koulutus	Turvallisen ja taloudellisen ajotavan vinkkejä ohje jaetaan työntekijöille	2012	Koko henkilöstö
Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset	Suositaan kimppakyytejä ja yhteiskuljetuksia	Tarvittaessa	Koko henkilöstö
Kevyt- ja joukkoliikenteen lisääminen	Seurakunta saanut lahjaksi pyörän asiointia varten. Polkupyörän käyttöä pyritään lisäämään.	Vuosittain	Koko henkilöstö
Toimintojen logistiikan kehittäminen	Suunnitellaan ajoreitit, yhteiskuljetukset	Vuosittain	Koko henkilöstö
Muut toimenpiteet	Hyvät edellytykset pyöräilylle, lämpötolpat autoille, liikuntaesteiset huomioitu rakentamisessa.	Vuosittain	Kiinteistöpäällikkö

"Kimppakyydit"

LIITTEET

Liite 1 Jätehuoltosuunnitelma – Tornion seurakunta

1. Tavoitteet jätteen määrän vähentämiseksi

Tavoitteena on ehkäistä jätteiden syntymistä, vähentää niiden määrää ja haitallisuutta sekä estää jätteiden käsittelystä aiheutuvia haittoja. Lisäksi kierrätystä pyritään lisäämään.

2. Tavoitteet hyötyjätteen keräyksen tehostamiseksi

- a. keräyspisteiden lisääminen seurakunnan kohteisiin
- b. jäteneuvontaa henkilökunnalle esim. koulutuksen muodossa
- c. jäteneuvontaa seurakunnan jäsenille opasteilla ja esim. siivouspäivien yhteydessä tapahtuvana suullisena neuvontana
- d. lehtijutut kierrätyksestä ja lajittelusta hautausmailla

3. Keinot, joilla tavoitteisiin aiotaan päästä

- a. kestotuotteiden käytön lisääminen
- b. sekajätteen määrän vähentäminen jätteiden lajittelun kautta lisäämällä keräyspisteitä
- c. kynttiläjätteen polttaminen energiaksi, ehkä mahdollista, jos Tornion Voima toteuttaa energijätteenpolttosuunnitelmansa (Lounais-Lappi 7.1.2010)

4. Vastuutahot

- a. kiinteistöpäällikkö
- b. hautausmaanhoitajat ja kesäisin etunaiset
- c. siivoojat
- d. seurakuntamestarit
- e. jokainen työntekijä

5. Tavoitteiden toteutumisen seurantatapa

- a. tyhjennysvälit
- b. kaatopaikkajätteen määrä/kustannukset

6. Jätehuolto kiinteistöittäin

a. Alatornion kirkko ja Parasniemen hautausmaa

- I. keräysastiat
 1. sekajäte
 2. biojäte
 3. metalli
 4. pahvi

II. komposti

III. kaivanto maajätteille

IV. ongelmajäte

b. Karungin kirkko ja hautausmaa

- I. keräysastiat
 1. sekajäte
 2. biojäte

II. haravointijäte kerätään traktorin peräkärreyn, jonka paikallinen maanviljelijä käy tyhjentämässä omalle kompostialueelleen.

III. ongelmajäte

c. Huruvaaran hautausmaa

- I. keräysastiat
 1. sekajäte
 2. biojäte
 3. metalli

II. metsäkomposti

III. ongelmajäte

d. Tornion kirkko ja Suensaaren hautausmaa

I. keräysastiat (kesä-syksy 2010)

1. sekajäte
2. biojäte
3. pahvi
4. metalli

II. haravointijäte ja muu biojäte kuljetetaan Parasniemen kompostiin

III. ongelmajäte

e. Parasniemen uusi seurakuntatalo

I. keräyskatos (kesä-syksy 2010)

1. sekajäte
2. pahvi
3. paperi
4. lasi
5. biojäte

II. ongelmajäte

f. Parasniemen vanha seurakuntatalo/ Kirkkoherranvirasto/ Vanha pappila – Juhlahuoneisto

I. keräyskatos (kesä-syksy 2010)

1. sekajäte
2. pahvi
3. paperi
4. lasi
5. biojäte

II. ongelmajäte

g. Suensaaren seurakuntatalo

I. keräysastiat

1. sekajäte
2. paperi
3. pahvi
4. lasi
5. biojäte

II. ongelmajäte

h. Arpelan seurakuntakoti

I. keräysastiat

1. sekajäte

II. työntekijät kierrättävät hyötyjätteet Arpelan kylän kierrätyspisteisiin

i. Kivirannan seurakuntakoti

I. keräysastiat

1. sekajäte
2. pahvi
3. paperi

II. ongelmajäte

j. Karungin seurakuntatalo

I. keräysastiat

1. sekajäte
2. pahvi
3. paperi
4. lasi
5. biojäte

II. ongelmajäte

k. Antinsaaren leirikeskus

I. jätekatos keräysastioille

1. biojäte
2. sekajäte
3. lasi
4. pahvi
5. lasi
6. paperi

II. komposti (kevät-kesä 2010)

III. ongelmajäte

7. Jätehuollon kustannukset

I. Jätekeskus Jäkälän jätemaksut

I. vuosi 2008: 2011,44 €

II. vuosi 2009: 1072,34 €

m. jäteastioiden ja -katosten hankinta

8. Ongelmajätteiden käsittely

Seurakunnan kiinteistöissä seurakuntamestari huolehtii ongelmajätteiden oikeasta käsittelystä. Seurakuntamestari vie ongelmajätteet välivarastoon ongelmajätehuoneeseen, jona toimii esimerkiksi Karungin kirkon hautausmaahuoltorakennus. Ongelmajätteet on siirrettävä mahdollisimman nopeasti välivarastosta ongelmajätteiden kierrätyspisteeseen. Jätteet pidetään omissa suljetuissa astioissaan, joissa ne toimitetaan kierrätyspisteeseen. Ennen ongelmajätteiden käsittelyä on tutustuttava käyttöturvallisuustiedotteeseen ja noudatettava sen määräyksiä.

Torniossa jätteenpoltoon aikaisintaan syksyllä

TORNIO

Tiina Nousiainen

tiina.nousiainen@lounaislappi.fi

Joulukuussa pidetyillä jätehuollon energiapäivillä kuultiin, että Tornion Voima alkaisi polttaa jätteitä kulu-

vana vuonna. Tornion Voimalla on voimassa oleva jätteenpolttolupa, joka oikeuttaa kierrätyspolttolain ref2:n eli puun, muovin, pahvin ja paperin polttoon.

Tornion Voiman toimitusjohtaja Frans Liski kertoo asian olevan vasta harkinnassa, sillä mitään päätöksiä jätteenpolton suhteen ei vielä ole tehty.

- Toki meillä on siihen valmius ja luvat ovat kunnossa. Reffin poltto vaatisi

kuitenkin pieniä investointeja, sillä joutuisimme rakentamaan vastaanottoalueelle uuden aseman.

- Joka tapauksessa refsin poltto alkaisi aikaisintaan syksyllä, Liski arvioi.

Tornion Voima Oy otti muutaman vuosi sitten käyt-

tyspolttolainetta eli reffiä.

Jäte kaupalta ja teollisuudelta

Tällä hetkellä Tornion Voima polttaa pääasiassa turvetta, biopolttolainetta ja Outokumpu Tornio Worksin ferrokromitehtaan prosessissa syntyvää hakea-

kaasua. Viime vuonna voimalaitoksella oli turpeesta ko-

va pulaa, joten yhtiö joutui hankkimaan biopolttolainetta Venäjältä asti.

Reffin poltto

harkittiin jo tuolloin, mutta myös kierrätyspolttolainetta hin-

nat nousivat pilviin.

Tuleva vuosi näyttää kuitenkin lupaavalta turvetuotannon osalta, joten refsin polttoon ei ole mitään ki-

Voimalaitoksesta lämpöä koko kaupungille

■ Tornion Voima osti Fortumin kaukolämpötoiminnot Tornion alueelta vuosi sitten. Ostettu liiketoiminta sisälsi lämmöntoimitukset Tornion Energialle ja 25 megawatin lämpöläitoksen.

■ Useita eri polttoaineita käyttävän voimalaitoksen yhteenlaskettu lämpö- ja sähköteho on yli 130 MW.

■ Tällä hetkellä Tornion Voiman tuottamalla lämmöllä katetaan Outokumpun Tornion tehtaiden ja lähes koko kaupungin lämmöntarve.

■ Voimalaitos hyödyntää kotimaisia energianlähteitä sekä Tornion tehtailla syntyvää hakekaasua.

■ Jatkossa laitos polttanee myös kierrätyspolttolainetta tunnettua reffiä.

■ Tornion Voiman yhteistyöantovoimalaitos sijaitsee Outokumpun tehdasalueella.

- Ref on polttoaineena varsin hyvä ja sen käyttöön pitäisi pyrkiä. Asiaa tullaan harkitsemaan vakavasti.

- Mikäli jätteenpoltoon lähdettäisiin, se kattaisi kymmenestä viiteentoista prosenttia poltettavista materiaaleista, Frans Liski laskelee.

Kierrätyspolttolainetta

yhtiö hankkisi pääosin kaupan ja teollisuuden jätteistä, mutta aikoo selvittää myös yhdyskuntapohjaisen jätteen poltto.

- Olisi kokonaisuuden ja alueen kannalta ehdottomasti hyvä, mikäli myös sen puolen materiaalihiviroista osa voitaisiin hyödyntää energiaksi.

**MIKÄLI JÄTTEENPOLTOON
LÄHDETTÄISIIN, SE KATTAISI
KYMMEENÄSTÄ VIITEENTOISTA PROSENTTIA
POLTETTAVISTA MATERIAALEISTA.**

Frans Liski

Pohjoista voimaa
 OULUN ENERGIA

ETSI SIVUILTA
Sivukartta
Palaute
Tulosta

Etusivu »

Hankkeen perustiedot

Toimintaperiaate

Energiantuotanto

Ympäristö

Taustatietoa jätteenpoltosta

Ajankohtaista

Projektipäällikön blogi

Yhteystiedot

Jäte jalostuu sähköksi ja lämmöksi

Oulun Energia rakentaa Oulun Laanilan kaupunginosaan nykyaikaisen jätteitä polttavan voimalaitoksen. Se aloittaa toimintansa syksyllä 2012. Laitos on mitoitettu 120 000 tonnin vuosittaiselle jätemäärälle. Alustavien suunnitelmien mukaan puolet tästä tulisi Oulun jätehuollon alueelta ja loput muualta Pohjois- ja Itä-Suomesta. Jäte jalostuu laitoksessa sähköksi ja lämmöksi.

Jätevoimalaitos on sekä energia- että ympäristöhanke. Se tuottaa energiaa, monipuolistaa Oulun Energian tuotantorakennetta ja vähentää samalla kaatopaikkojen kuormitusta sekä kasvihuonekaasujen pääsyä ilmaan. Laitoksen ympäristöystävällisyyteen kiinnitetään erityistä huomiota. Kaikki sen tekniikka on parasta käytettävissä olevaa.

Blogi

Työmaata suunnitellaan jo (12.05.2010)

Kevät on tullut ja kesäkin lähestyy jo kovaa vauhtia...

Toimintaperiaate

Ajankohtaista

19.04.2010

Jätevoimalaitoshankkeen yleisötilaisuus 21.4. klo 18 Lasaretissa

http://www.oulunenergia.fi/index.php?id=846&http_host=www.oulunenergia.fi sekä lisätietoa sivulta http://www.oulunenergia.fi/index.php?id=846&http_host=www.oulunenergia.fi sekä lisätietoa sivulta http://www.oulunenergia.fi/index.php?id=846&http_host=www.oulunenergia.fi

JÄTTEIDEN LAJITTELUOHJEET

Biojäte

Kyllä

kaikki eloperäiset, maatuva ainekset kuten

- hedelmien, vihannesten, juuresten ja kananmunien kuoret
- marjojen, hedelmien ja kalojen perkuujätteet
- ruoantähteet
- kahvin tai teen porot suodatinpaperineen
- käytetyt talouspaperit ja lautasliinat
- kuivuneet ja pilaantuneet elintarvikkeet
- kukkamulta, kasvinosat ja kuihtuneet kukat
- puutarhajätteet
- pahviset kananmunakennot
- lemmikkieläinten puupohjaiset kuivikkeet

Ei

maatumat jätteet, kuten

- tupakantumpit, imurin pölypussit
- muovikassit, muovitetut paperit, vaipat
- maito- ja mehutölkit, viili- ja jogurttipurkit
- tekstiilit, kumi, nahka, lasi, posliini
- säilyketölkit, kannet, pullonkorkit

Keräyspaperi

Kyllä

Kaikki postin kautta kotiin tulleet paperit, kuten sanoma- ja aikakauslehdet, mainokset, kirjekuoret, kopiopaperit ja valkoiset paperikassit.

Ei

Märkä tai likainen paperi, pehmo- ja alumiinipaperi, muovitettu paperi, pahvi, ruskeat paperikassit, munakennot, kartonki.

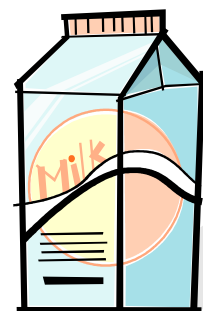
Keräyskartonki

Kyllä

Maito- ja mehutölkit, muro- ja keksipaketit, paperipussit, talouspaperihylsy, puhdistetut paperipohjaiset kertakäyttöastiat sekä aaltopahvipakkaukset.

Ei

Keräyspaperi, likaiset tai huuhtelemattomat pakkaukset, muovipussit tai -kääreet, styroksi.

Pienmetalli

Kyllä

Säilyke- ja juomatölkit, pienet metalliastiat, kattilat, paistinpannu, alumiinivuoat, pienet metalliesineet.

Ei

Akut, paristot, kylmälaitteet, televisiot, elektroniikkaromu, ongelmajätteet.

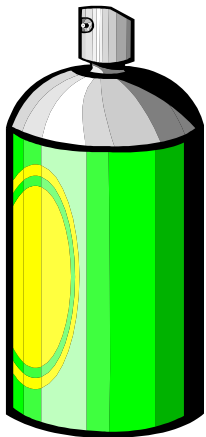
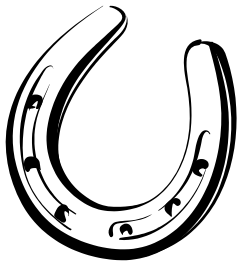
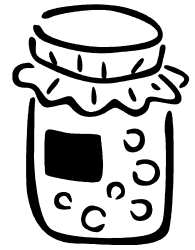
Lasi

Kyllä

Kaikenväriset lasipullot, -purkit sekä lasiastiat. Poista kannet, etikettejä ei tarvitse poistaa.

Ei

Auton lasi, ikkunalasi, posliini, keramiikka ja kristalli, hehkulamput, peilit, pantilliset lasipullot

Ongelmajätteitä

- Ajoneuvojen jäähdytin-, jarru-, pakkas-, akku- ja kytkinnesteet sekä lyijyakut ja iskunvaimentimet
- Elohopeakuumemittarit ja käyttämättä jääneet lääkkeet (apteekkiin)
- Jäteöljyt, öljynsuodattimet ja muut öljyiset jätteet
- Paristot, nappiparistot ja ladattavat akut
- Liuottimet kuten tärpätti, tinneri, asetooni ja liuotinpitoiset pesuaineet
- Loisteputket ja pienoisloistelamput
- Maalit, liimat, lakat ja hartsit sekä puunsuoja- ja kyllästysaineet
- Kaasua sisältävät tai sisältäneet paineastiat ja aerosolipakkaukset
- Paineekyllästetty puu
- Ruosteenestoaineet
- Emäksiset pesuaineet
- Torjunta- ja desinfiointiaineet, kasvinsuojeluaineet
- Valokuvauskemikaalit, röntgenkuvat
- Hapot
- Uuden Vuoden tinat
- Asbesti
- Jauhesammuttimet
- Kynsilakat, hiuslalat, permanettiaineet
- Terva ja tervatuotteet

Täysin tyhjä, kemikaaleja tai muuta myrkyllistä ainetta sisältäneet astiat eivät ole ongelmajätettä. Täysin tyhjä aerosolipullot voi laittaa metallinkeräysastiaan, samoin täysin kuivuneet ja tyhjä maalipurkit.

Sähkö- ja elektroniikkaromua ovat mm. käytöstä poistetut

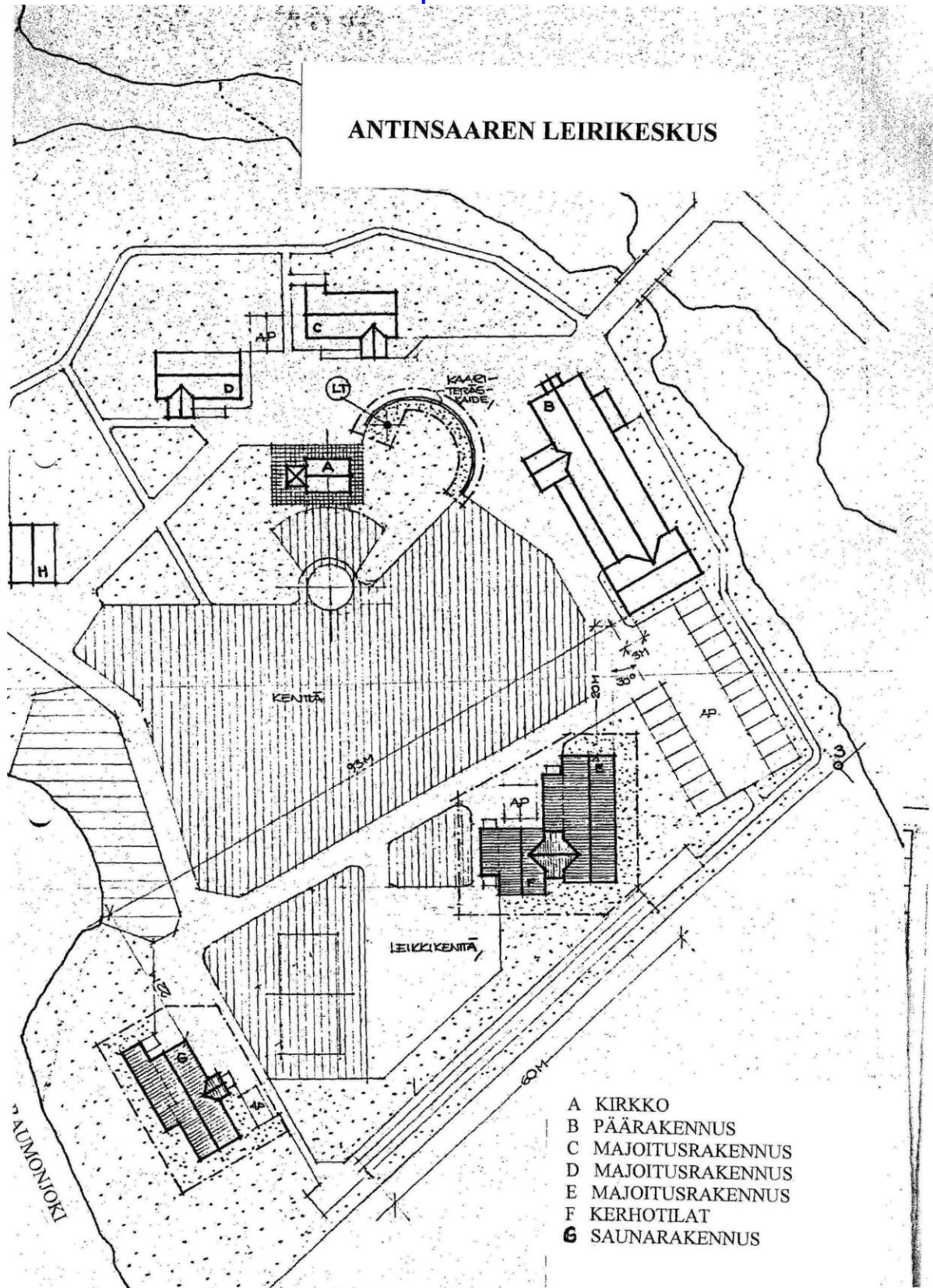
- suuret ja pienet kodinkoneet kuten jääkaapit, pakastimet, pesukoneet, sähköliedet, mikroaaltouunit, pölynimurit, kahvin keittimet, silitysraudat ja leivänpaahdet
- tieto- ja teletekniset laitteet kuten tietokoneet, sylimikrot, tulostimet, kopiokoneet, laskimet ja puhelimet
- kuluttajaelektroniikan laitteet kuten radiot, televisiot, videokaamerat ja -nauhurit sekä äänentoistolaitteet
- valaistusratkaisut ja loisteputket
- sähkö- ja elektroniikkatyökalut kuten porat, sahat, ompelukoneet ja hitsauslaitteet
- lelut, vapaa-ajan- ja urheiluvälineet kuten sähköjunat, kilpa-autoradat, videopelit sekä sähkö- ja elektroniikkakomponentteja sisältävät urheiluvälineet
- tarkkailu- ja valvontalaitteet kuten paloilmamittarit, lämmityksen säätölaitteet ja termostaatit

SERiä eivät ole

- sähköjohdot > sekajätettä
- kaapelit > metallikaapelit metalliromua, muut sekajätettä
- polttomoottorit (auton- tms. moottorit) > metalliromua
- hehkulamput > sekajätettä

Liite 1: Antinsaaren leirikeskus luontopolku

Liite 3: Taloudellisen ja turvallisen ajotavan vinkit

1. Moottorijarrutus

Tarkkaile ajaessasi riittävän kauas eteesi. Jos joudut hiljentämään vauhtiasi tai pysähtymään, nosta kaasua heti ylös. Nykyaikaiset autot eivät nimittäin kuluta moottorijarrutuksen aikana polttoainetta ollenkaan, eikä moottori kuitenkaan sammu. Hiljentaessasi nopeutta vaihda sopivalle vaihteelle ja pyri välttämään turhia pysähdyksiä. Pyri hyödyntämään liike-energiaa, äläkä jarruta turhaan. Uusi vauhdinkeruu lisää polttoaineenkulutusta tuntuvasti.

2. Valitse ajoreitti liikenteen mukaan

Tutuilla ajoreiteillä kannattaa valita vapaita, hyvin vetäviä ajokaistoja. Edessäsi olevassa risteyksessä voi olla pitkä jono kääntyvien takia ja tutulla reitillä oppii kellonaikojen mukaan valitsemaan jopa korvaavan reitin välttääkseen ruuhkassa seisomisen. Aja muun liikenteen rytmin mukaan.

3. Malttia ajonopeuksiin

Tasainen ajonopeus lisää myös turvallisuutta. Ei kannata kiihdyttää liikennevalojen välissä punaisiin valoihin parkkiin todetakseen että viereistä kaistaa ajava pääsee koko ajan ajamaan vihreässä aallossa pysähtymättä. Kolme turhaa pysähdystä kilometrin matkalla helposti tuplaa kulutuksen. Liian suuret tilannenopeudet aiheuttavat vaaratilanteita ja jarrutusmatkat ovat huomattavasti pidempiä. Vilkasliikenteisillä tieosuuksilla ohittaminen ei tuo olennaista aikasäästöä, mutta lisää sen sijaan polttoaineen kulutusta. Käytä vakionopeudensäädintä vain tasaisilla tieosuuksilla.

4. Kiihdytä ripeästi tavoitenopeuteen.

Ykkösvaihteella vain muutama autonmitta ja vaihda kakkosvaihde. Kiihdytä tavoitenopeuteen 40 - 50 km/h ja vaihda tilanteen mukaan jopa suoraan nelosvaihteelle. Nykyautojen moottorit ovat vääntäviä ja sitkeitä, joten viitosvaihdetta voi käyttää hyvinkin jo 50 - 60 km/h nopeudessa.

Jätä vaihteita väliin mahdollisuuksien mukaan.

Vaihda suuremmalle vaihteelle kierrosluvulla 2000 (dieselmoottori) ja kierrosluvulla 2500 (bensini-moottori). Ellei autossasi ole kierrosmittaria, kiihdytä 1-vaihteella 10-15 km/h nopeuteen, 2-vaihteella 40 km/h nopeuteen, 3-vaihteella 60 km/h nopeuteen ja 4- tai 5-vaihteella siitä ylöspäin.

5. Tarkkaile liikennettä pitkälle eteenpäin

Nosta katse ylös ja tarkkaile ajaessasi tilanteita pitkälle eteenpäin. Pystyt ajoissa ennakoimaan monen sekunnin päähän ja et joudu ajamaan edellä olevan ehdoilla. Pitämällä riittävää turvaväliä edellä ajavaan ajaminen ei ole stressaavaa ja kaistanvaihdot ja ohittamiset ovat itsellekin helpompia.

6. Hyödynnä autosi elektroniikkaa, mutta muista olla säästeliäs

Jos autossasi on ajotietokone, kannattaa se säätää näyttämään hetkellistä kulutusta, jolloin pystyt helposti valitsemaan taloudellisimman vaihteen ja ajonopeuden.

Tarkkailemalla kulutusta voi polttoainetta säästää yllättävänkin paljon. Vakionopeussäädin voi säästää tasaisilla osuuksilla, mutta mäkisillä tai mutkaisilla tieosuuksilla kannattaa ajaa ihan perinteisesti. Ajotietokone ei osaa ennakoida tulevaa maastoa.

Ilmastointilaitte sekä takalasin ja istuinten lämmittimet kuluttavat sähköä ja lisäävät siten polttoaineen kulutusta. Käytä laitteita vain tarpeen mukaan ja harkiten.

7. Vältä tyhjäkäyntiä äläkä lämmitä autoa turhan pitkään

Lähde heti liikkeelle käynnistettyäsi moottorin ja sammuta se pysähtyessäsi pidemmäksi aikaa. Nykyaikainen henkilöauton moottori kuluttaa tyhjäkäynnillä lähes litran polttoainetta tunnissa.

Moottorin esilämmitys säästää selvää rahaa ja vähentää päästöjä. Moottorilämmittimen käyttö kannattaa aloittaa, kun ulkolämpötila laskee viiteen asteeseen. Lämmitysajaksi riittää silloin puoli tuntia, kovallakin pakkasella vain kaksi tuntia.

8. Muista rengaspaineet

Rengaspaineiden alentuessa renkaiden vierintävastus, renkaiden kuluminen ja polttoaineen kulutus kasvavat.

9. Poista ylimääräinen kuorma

Poista auton katto- ja muu kuorma (esim. suksiboksi) heti, kun tarve on ohi. Kuorma lisää auton painoa ja katolla myös ilmanvastusta ja siten polttoaineen kulutusta.

Vinkit:

Easyrider

(<http://www.easyrider.fi/fiksu-ajotapa/taloudellisen-ja-turvallisen-ajotavan-vinkit/>) sekä

Continental Rengas Oy

(http://www.conti-online.com/generator/www/fi/fi/continental/ajoneuvo/teemat/pe-lit/taloudellinen_ajotapa_fi.html)